Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Târgulŭ inului Nr. 30.
Bersori nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciuri:
Braşovŭ, piaţa mare, Târgulŭ inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena *R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Donneberg*: în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*: în Frankfurt: *G. L. Daube*: în Hamburg: *A. Steiner*.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe e coléna 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĂRŬ DE DUMINECĂ 35)

„Gazeta“ ese în fiă-care-ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 franci, pe sése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectori.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ:
a administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe sése luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 bani. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 191.—Anulŭ LVI. Braşovŭ, Duminecă, 29 Augustŭ (10 Septemvre) 1893.

Militarismulŭ şi popórele.

Braşovŭ, 28 Augustŭ v.

Dela 1866, de când bieţii soldaţĭ românĭ din regimentele împĕrătescĭ, carĭ se luptau pe câmpiile Boemiei în contra „Burcuşului“, vĕḑură curgêndŭ glónţele inimicului ca plóia din tóte părţile şi se convinseră, că nu mai puteau rĕsbi cu probata lorŭ vitejiă la atacurile cu baioneta, căcĭ cădeau de-o parte şi de alta ca muscele până ce s'ajungă în faţa inimicului, s'a schimbatŭ cumplitŭ nu numai chipulŭ de luptă, ci s'au schimbatŭ şi tóte împrejurările politice.

Acum nu hotărăsce numai hărnicia şi vitejia soldatului, care mănuéză arma, ci acele oştirĭ suntŭ mai tarĭ, carĭ potŭ aduce pe câmpulŭ de bătaiă unŭ numĕrŭ mai mare de oştenĭ cu puscĭ mai bune, ce batŭ mai departe şi cu carĭ poţĭ sĕ împuscĭ mai de multe-orĭ la minută.

Dela 1866 şi mai alesŭ dela 1870 încóce ce vedemŭ? Statele marĭ Germania, Austro-Ungaria, Italia, Rusia şi Francia se înarméză pe întrecute, care de care voiesce sĕ aibă mai multă armată şi arme mai perfecţionate; cheltuiescŭ de-a ruptulŭ capului şi facŭ datorii mereu, ér dările se urcă pe ḑi ce merge, încâtŭ abia mai potŭ rĕsufla sêrmanele popóre sub povara grelelorŭ sarcinĭ ce li le încarcă în spinare pacea înarmată de adĭ.

Cele dintâiu trei state, Germania, Austro-Ungaria şi Italia alcătuescŭ alianţa triplă, a căreia scopŭ de frunte, ḑice-se, este susţinerea păcii europene,

Acéstă alianţă, firesce, se întemeiéză pe interesulŭ împrumutatŭ, ce'lŭ are fiă-care dintre aceste puterĭ faţă cu celelalte, ca sĕ fiă câtŭ mai bine pregătite militaricesce pentru casulŭ de rĕsboiu. De aicĭ urméză de sine, că tóte interesele poporaţiunilorŭ acestorŭ state trebue sĕ se subordineze mai multŭ séu mai puţinŭ acestui mare interesŭ militarŭ, care astfelŭ influinţéză multŭ şi asupra mersului desvoltării lorŭ interióre.

Vedemŭ prin urmare că sub greutatea povórei militare statele, despre care e vorba, nu mai potŭ da nĕcazurilorŭ lorŭ dinlăuntru îngrijirea deplină, de care ar' avé lipsă, ca popórele lorŭ sĕ pótă prospera. Ele îşĭ totŭ numĕră cătanele şi 'şĭ încércă, îndreptéză şi înmulţescŭ puscile şi tunurile, ca sĕ fie totdéuna în avantagiu faţă cu presupuşii duşmanĭ, cu carĭ s'ar puté încăiera. Astfelŭ Germania, Austro-Ungaria şi Italia fiindŭ state constituţionale, în dietele lorŭ nu se pune atâta greutate pe aceea, ca sĕ se facă destulŭ postulatelorŭ şi nĕcazurilorŭ popórelorŭ, câtŭ mai multŭ pe aceea, ca sĕ se voteze sumele, ce se cerŭ mereu în proporţiă progresivă pentru armate.

Acésta este aşanumita stare siluită, în care se află adĭ statele militare şi nicăirĭ nu se sêmtŭ mai multŭ urmările ei rele, ca la noi în Austro-Ungaria, unde suntŭ mai multe naţiunĭ şi aşa durerĭ şi nĕcazurĭ mai multe. Dér nicĭ în Germania şi în Italia nu stau lucrurile cu multe mai bine. Cei ce, în puterea constituţiilorŭ esistente, au pânea şi cuţitulŭ în mână, suntŭ în mare avantagiu faţă cu ceilalţĭ, carĭ suntŭ în opositiă, căcĭ din causa intereselorŭ „posiţiei militare“, ce trebue înainte de tóte mulţumite, guvernele suntŭ duşmane orĭ cărorŭ schimbărĭ interióre, prin carĭ s'ar puté sguduì maşineriile parlamentare, carĭ au menirea de-a vota regulatŭ şi cu tótă supunerea sumele, ce li se cerŭ pentru înarmărĭ.

Cei ce au votulŭ dietalŭ în mână au prin urmare şi preferinţă în tóte, ei suntŭ tarĭ şi marĭ, numai sĕ încuviinţeze creditele cerute de miniştrii de rĕsboiu. Aşa suntŭ la noi Ungurii, ei votéză bugetele şi aşadéră numai a lorŭ cuvêntŭ are trecere la guvernulŭ centralŭ, celepopóre, carĭ n'au cuvêntŭ în dietă, se vĕdŭ şi suntŭ de faptŭ cu totulŭ negligeate.

Aşa se esplică atotputernicia ungurésca în timpulŭ de faţă, aşa faptulŭ, că Ungurii folosindu-se cu prisosŭ de înriurinţa lorŭ în trebile monarchiei, caută a-şĭ ascunde nisuinţele lorŭ nedrepte, faţă cu popórele conlocuitóre nemaghiare, sub masca unităţii statului şi a apĕrării intereselorŭ de putere mare a monarchiei în concertulŭ europénŭ.

Opiniunea publică europénă, convingêndu-se de relele şi neajunsurile din statulŭ ungarŭ şi de adênca nemulţumire a popórelorŭ ei, a datŭ pe faţă acestŭ jocŭ falsŭ, arătândŭ câtŭ de primejdiosŭ este elŭ chiar pentru interesele de viéţă ale monarchiei. Dér părerile pressei europene n'au pututŭ schimba nimicŭ din starea lucrurilorŭ. Ministrulŭ de rĕsboiu totŭ la Ungurĭ trebue sĕ s'adreseze pentru trebuinţele armatei. Naţiunile nemaghiare n'au sĕ vorbéscă nicĭ unŭ cuvêntŭ, ci numai sĕ plătéscă cu supunere dările, ce li se impunŭ.

Aşa stândŭ lucrurile sĕ nu ne mirămŭ, că, neschimbându-se nimicŭ în constelaţia politicei europene, situaţiunea nóstră interióră în locŭ de a se uşura, încă se mai totŭ înăspresce; sĕ nu ne mirămŭ, că Ungurii se gândescŭ acum la nouĕ mĕsurĭ duşmănóse faţă cu naţionalităţile în „interesulŭ unităţii statului şi alŭ triplei-alianţe“, şi că cutéză chiar a pretinde acuma, în ajunulŭ sosirei monarchului la manevrele din Ungaria, ca Majestatea Sa sĕ demonstreze din nou pentru ei şi în contra nóstră, a naţiunilorŭ nemaghiare.

Dér orĭ câtŭ vorŭ striga foile lorŭ, că numai ei suntŭ supuşii lealĭ şi credincioşĭ ai Majestăţii Sale, că naţiunile nemaghiare suntŭ turburate de spiritulŭ rĕsvrĕtirei şi alte de aceste, naţiunile nemaghiare şi în deosebĭ noi Românii vomŭ rĕmâné ce amŭ fostŭ şi ce suntemŭ, tarĭ în consciinţa dreptăţii causei nóstre sfinte şi neclintiţĭ în lealitatea şi patriotismulŭ nostru, care n'avemŭ lipsă sĕ-lŭ învĕţămŭ dela contrarii noştri, căcĭ l'amŭ doveditŭ prin seculĭ în modulŭ celŭ mai strălucitŭ.

Poporaţiunea română din ţinuturile, unde se vorŭ ţiné manevrele va alerga în haine de sĕrbătóre înaintea Monarchului nostru, pĕtrunsă de credinţa şi speranţa, că va veni şi acelŭ timpŭ, care va schimba gândulŭ împĕraţilorŭ şi va face ca inima lorŭ sĕ fiă deschisă mai multŭ pentru nĕcazurile şi durerile popórelorŭ nemulţămite, decâtŭ pentru fala şi strălucirea rĕsboinică a împĕrăţiilorŭ lorŭ, căcĭ este scrisŭ în cartea vécurilorŭ, că armele se frângŭ şi se ruginescŭ, dér spiritulŭ dreptăţii şi alŭ libertăţii duréză şi viază în vecĭ şi că nu vorŭ fi nicĭ-odată atâtea baionete şi tunurĭ, ca sĕ pótă zădărnicì rĕsărirea împĕrăţiei lui pentru popórele asuprite.

Miniştrii ungurescĭ au ţinutŭ alaltăerĭ mare sfatŭ în Pesta şi au decisŭ sĕ presenteze dietei bugetulŭ încă în 27 Septemvre n. curentŭ. „Dér“ — ḑice „P. Lloyd“ — „guvernulŭ nu va încungiura prilegiulŭ, ce i-se va da, de a se pronunţa îndată la redeschiderea dietei *şi asupra altorŭ cestiunĭ actuale importante*, décă vorŭ fi aduse înainte din orĭ şi ce parte. Aceste cestiunĭ, între carĭ la loculŭ primŭ se află **mişcarea naţionalităţilorŭ**, vorŭ forma probabilŭ *cele dintêiu obiecte de discusiune ale sesiunei* şi se aştéptă, că aceste afacerĭ vorŭ întêmpina din partea tuturorŭ partidelorŭ dietale o unanimă apreţiare.“

CRONICA POLITICA

— 28 Augustŭ.

Cruda sentinţă ce-a fostŭ adusă sĕptĕmâna trecută la Cluşiu în contra dlorŭ *A. C. Popoviciu* şi *N. Romanŭ*, ca rĕspândi-

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Din Plaiulŭ Peleşului

de

Ioanŭ G. Babeşŭ.

Azuga, care înainte de asta cu 10—15 anĭ era aprópe pustiă şi necunoscută, astăḑĭ e populată şi destulŭ de însĕmnată din punctŭ de vedere industrialŭ şi comercialŭ.

Intre numĕrósele clădirĭ şi stabilimente industriale, primulŭ locŭ îlŭ ocupă fabrica de postavŭ a d-lorŭ *Rhein, Scheeser & Comp*, clădită la pólele muntelui „Sorica“.

Pe luncile Azugei se întinde unŭ satŭ nou, cu strade regulate şi compuse din case frumóse şi solide pentru locuinţa lucrătorilorŭ fabricei de postavŭ. Terenulŭ, ḑice d-lŭ Babeşŭ, pe care este înfiinţatŭ acestŭ satŭ, este datŭ de M. S. Regele *Carolŭ I*, proprietarulŭ moşiei, în modŭ gratuitŭ; ér fabrica de postavŭ, care a făcutŭ cu cheltuiala sa aceste construcţiunĭ, vinde de vecĭ celorŭ ce dorescŭ a se stabili definitivŭ aicĭ, case cu curţile lorŭ, în preţulŭ costului şi numai cu condiţiunea de a 'i se rambursa valórea în rate pe termenŭ de 10 anĭ, fără nicĭ o dobêndă. Este unică în felulŭ sĕu sacrificiulŭ, urméză d-lŭ Babeşiu, ce se face cu stăruinţă din acésta parte, „ca Azuga sĕ próspereze şi sĕ se „ridice cu iuţélă americană la ran„gulŭ unui centru industrialŭ mo„dernŭ, cu o populaţiune stabilă, nu„mĕrósă şi cu dare de mână“.

In acéstă fabrică se află în permanenţă unŭ numĕrŭ de 400 lucrătorĭ de ambele sexe, din carĭ aprópe jumĕtate suntŭ Românĭ, ér ceial'alţĭ în mare parte Saşĭ din Transilvania.

„Intrândŭ într'unŭ atelierŭ alŭ fabricei, ḑice d-lŭ Babeşŭ, visitatorulŭ n'are lipsă sĕ întrebe multŭ décă cutare séu cutare grupŭ de lucrătorĭ este compusŭ din Românĭ, Germanĭ, séu Ungurĭ. Căcĭ după maniera lorŭ de a lucra, se potŭ numai de câtŭ cunósce: Germanulŭ lucréză seriosŭ şi tăcutŭ, Ungurulŭ înjurândŭ, şi Românulŭ cântândŭ“. Nu putemŭ sĕ nu punemŭ în vederea cetitorilorŭ frumósa şi clasica naraţiune a autorului privitóre la arta ţesutului:

Arta ţesutului, spune autorulŭ, a fostŭ inventată de ḑeiţa Minerva, aşa ḑice mitologia grecéscă. Frumósa Elena, pentru care Grecii asediaseră Troia, ţesea pe rĕsboiu luptele d'imprejurulŭ Troiei; d'asemenea şi Arachnia, fiica văpsitorului Idom, a fostŭ cea mai renumită ţĕsătorésă din vremurile acelea. Faptŭ este, că arta ţesutului ajunsese încă din vechime la o perfecţiune, pe care cu tóte mijlócele technice, ce posede lumea de astăḑĭ, nu o póte întrece.

Arta ţesutului o găsimŭ încă din timpurile mitologice, ca şi astăḑĭ, nedespărţită de arta torsului şi văpsitului. De altŭ-feliu torsulŭ pare a fi prima artă cultivată de omenire. La Romanĭ, „parcele“ cu caerulŭ şi fusulŭ jucau unŭ rolŭ deosebitŭ la hotărîrea sórtei copilului nou născutŭ; acéstă credinţă s'a transmisŭ şi la noi Românii şi se păstréză până în ḑiua de astăḑĭ.

Câtŭ pentru văpsitŭ, prima colóre, despre care scriitorii au făcutŭ menţiune, este purpura inventată de Hercule Tysianulŭ, pe timpulŭ regelui Phënix X. Stofele colorate erau fórte căutate în vechime. Iosifŭ, primindŭ dela Iacovŭ, tatălŭ sĕu, o haină pestriţă, fraţii lui din gelosiă îlŭ vêndură ca sclavŭ.

Pentru uscatulŭ postavului se mai practică şi astăḑĭ pe alocurea „rampele de uscatŭ“. Postavulŭ datŭ la piuă, se întinde la rampă şi cu ocasiunea acestei operaţiunĭ se face celŭ mai întinsŭ usŭ de elasticitatea lânei în paguba trăiniciei stofei.

Povestea ne spune, că postăvarii, la întinderea postavului, puneau după rampă câte-unŭ ucenicŭ cu ordinulŭ sĕ dea de veste, îndată ce va zări prin postavŭ turnulŭ bisericei; dér se întêmpla de multe-orĭ, că ucenicŭlŭ striga: „destulŭ, destulŭ, meştere, că vĕdŭ oraşulŭ întregŭ!“.

Studiulŭ d-lui Babeşŭ câştigă o mare importanţă prin împreguirarea, că e întemeiatŭ pe documente autentice, intercalate şi citate textualŭ. D-sa, basatŭ pe aceste documente, ne arată, că meseriile, luate în modŭ profesionalŭ, s'au practicatŭ de Românĭ din timpurile cele mai vechĭ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ditorĭ ai „Replicei“, a produsŭ în pressa ungurésca o mulţumire generală. Tóte foile ungurescĭ, atâtŭ guvernamentale, câtŭ şi opositionale, au fostŭ pline în cursulŭ acestei sĕptemânĭ de cele mai esagerate laude la adresa curţii cu juraţĭ din Cluşiu, a procurorului Jeszenszky şi a tribunalului, despre carĭ credŭ, că prin asemenĭ osîndirĭ barbare şi necmenóse vorŭ astupa gura popórelorŭ nemaghiare şi le vorŭ face sĕ se supună orbesce şi sĕ-şĭ ia orĭ-ce nădejde dela recâştigarea drepturilorŭ lorŭ naţionale. In acéstă nebună speranţă a lorŭ, foile ungurescĭ au începutŭ o nouă góna asupra nóstră, născocindŭ ḑi de ḑi scirĭ false şi tendenţióse, cu scopulŭ de-a aţiţa şi mai multŭ pe vrăjmaşĭ în potriva nóstră şi de-a ne încărca şi mai tare sufletele de tristéţă şi amărîciune. Dér Românulŭ scie, că róta sorţii sĕ'nvêrtesce; elŭ scie, că nu este nicĭ o suferinţă fără de sfîrşitŭ şi décă noi vomŭ ţiné cu statornicia la limba şi legea nóstră, cum au ţinutŭ şi moşii şi strămoşii noştri, atuncĭ sfîrşitulŭ acestorŭ suferinţe ale nóstre va trebui sĕ urmeze. Nu ne-au prăpăditŭ pe noi mulţimea órdelorŭ barbare, — nu ne vorŭ prăpădi nicĭ Ungurii. Istoria ne este martoră, că tóte popórele carĭ au luptatŭ pentru dreptate şi libertate au învinsŭ. Invinge-vomŭ decĭ şi noi, căcĭ şi noi avemŭ unŭ Dumneḑeu în ceriurĭ, care ne va ocroti în potriva celorŭ rĕi şi ne va ajuta.

*

Papa dela Roma a adresatŭ către Episcopii catolicĭ din Ungaria şi indirecte şi către credincioşĭ o **enciclică**, care recomandă cu deosebire tuturorŭ credincioşilorŭ sĕ se îngrijéscă, ca religiunea sĕ rĕmână liberă şi de sine stătătóre în statŭ. Enciclica constată cu durere, că între legile din Ungaria multe se află, carĭ nu stau în consonanţă cu drepturile bisericei şi altele suntŭ acuma în pregătire, admoniéză pe credincioşĭ sĕ se feréscă de căsătoria cu individĭ de altă religiune. Inainte de tóte — ḑice enciclica — fiăcare catolicŭ sĕ apere cu curagiu şi cu eroismŭ causa religiunei sĕ nu sĕ lase a fi conduşĭ de oportunismŭ, în urma căruia unii potŭ sĕ tréca în tabĕra contrarilorŭ, orĭ sĕ se arate fricoşĭ şi slabĭ în luptă. Nimicŭ nu e mai plăcutŭ contrarilorŭ, decâtŭ când observă, că catolicii suntŭ neactivĭ şi împărechiaţĭ între sine. Sĕ se ţină adunărĭ numéróse şi sĕ se sfătuiască împreună, sĕ se îngrijéscă, ca sĕ se alégă deputaţĭ religioşĭ şi cu virtute. Presa contrară trebue combătută cu aceeaşĭ armă, literei sĕ se opună litera. Cu deosebire mare grijă trebue sĕ aibă de simţulŭ religiosŭ în şcólele poporăle, medii şi cele înalte, ér seminarele trebue cultivate mai pe susŭ de tóte. Foile ungurescĭ se ocupă multŭ da acésta enciclică şi suntŭ nemulţumite, că Papa se amestecă în afacerile din lăuntru ale Ungariei, îndemnândŭ pe catolicĭ de a înmulţi desbinările din statŭ, care şi aşa destulŭ are de a se lupta în contra naţionalităţilorŭ.

Vocĭ asupra procesului în contra „Replicei“.

Tóte gazetele marĭ din ţéră şi din strĕinătate se ocupă pe largŭ cu procesulŭ „Replicei“. Afară de foile ungurescĭ, tóte celelalte scriu articulĭ, ce i publică la locŭ de frunte şi în carĭ vestejescŭ după cuviinţă nedreptatea şi tirănia cu carĭ tribunalele ungurescĭ aplică pedepse Românilorŭ, carĭ îşĭ ridică glasulŭ pentru apĕrarea causei nóstre.

Aşa fóia croată „*Obzor*“ din Agram scrie următórele:

„A fostŭ odată unŭ timpŭ — şi nu e de multŭ — când Europa era plină de martirĭ politicĭ. Realisarea ideilorŭ, rĕsărite din pămêntulŭ udatŭ cu sângele revoluţiei francese, cerŭ jertfe multe. Istoria le-a înregistratŭ în paginile ei. Care ţéră e lipsită de ele?... Martiriulŭ şi-a datŭ ródele lui. Italia e aḑĭ liberă şi unită, Francia a devenitŭ aḑĭ republică, ér Irlanda a găsitŭ celŭ mai mare apostolŭ alŭ causei sale tocmai în mijlocul poporului englezescŭ. In ultimele vremurĭ Europa n'a fostŭ obicĭnuită a vedé martirĭ politicĭ în ţerile constituţionale ale liberului Apusŭ.

„Celŭ mai nou martirŭ politicŭ este *Popovicĭ*. In şirulŭ evenimentelorŭ urméză elŭ după *Hurban*. Popovicĭ este omŭ tînĕrŭ, voinicŭ la trupŭ şi sufletŭ; tare la corpŭ şi voce; înflăcăratŭ, plinŭ de vervă, de însufleţire şi de dragoste pentru poporulŭ sĕu şi libertatea lui.

„Elŭ n'a fostŭ osênditŭ, ca alţĭ martirĭ din Europa, de organele stăpânirii, pe elŭ l'au osânditŭ juraţii maghiarĭ. Bucurosŭ admitemŭ: libertate în Ungaria e largă, dér, — numai pentru Maghiarĭ. Pressa maghiară scrie în contra guvernului aspru fără marginĭ — şi scrie in deplină libertate. Dér Popovicĭ nu e Maghiarŭ: elŭ este patriotŭ românŭ, care cu mândria sângelui latinŭ în vinele lui, apĕră drepturile poporului sĕu în contra legemoniei maghiare. Chiar şi Maghiarii liberĭ l'au osênditŭ.

„Deplângemŭ sórtea lui Popovicĭ, dér cunoscêndŭ patriotismulŭ lui adâncŭ sĕpatŭ, scimŭ că va suporta-o cu dragă inimă. Elŭ o supórtă bucurosŭ, deórece este încredinţatŭ, că osândirea acésta va arunca lumină urîtă asupra Maghiarilorŭ şi din nou va arăta Europei câtŭ preţuesce vitejia lorŭ laudărósă. Elŭ supórtă sórtea sa, fiindŭ încredinţatŭ, că ideile martirilorŭ pururea au învinsŭ şi că póte sĕ se rĕsbune asupra lorŭ, dér că nu le póte năbuşi nicĭ-odată“.

Foia sêrbéscă „*Zastava*“ scrie într'unŭ articolŭ întitulatŭ „Naţionalităţile pe banca acusaţilorŭ“ următórele:

„Scirile ce ne sosescŭ despre decursulŭ pertractării (procesului „Replicei“) ne ofere tristă şi mâhnitóre priveliste. Inainte de tóte ne aducŭ aminte de partea cea négră a justiţiei nóstre, că curtea cu juraţĭ la noi nu este decâtŭ unŭ tribunalŭ escepţionalŭ, şi încă tocmai în acele afacerĭ, în carĭ n'ar trebui sĕ fiă, când instituţia juraţilorŭ nu este peste totŭ introdusă. N'ar trebui sĕ esiste mai alesŭ în procese de pressă, carĭ se pornescŭ numai în contra naţionalităţilorŭ nemaghiare, căcĭ suntemŭ isbiţĭ la prima vedere de simţĕmêntulŭ, că ne aflămŭ în imprejurărĭ escepţionale, în stărĭ estraordinare, ilegale..

„A fostŭ vremea, când esista curte cu juraţĭ şi în Sibiiu, oraşŭ, în care trăiescŭ Românii cu Nemţii la olaltă. Deşi esistă mai multe cestiunĭ pentru carĭ aceste douĕ popóre stau în luptă unulŭ contra altuia, totuşĭ se arată drepţĭ ca juraţĭ unii către alţii, căcĭ fiă-care dintre ei scie nĕcazurile şi limba altuia, aşa încâtŭ lucrurile n'au eşitŭ totdéuna aşa cum o doria şovinismulŭ orbŭ şi fără picŭ de dreptate alŭ Maghiarilorŭ. De-odată Maghiarii dau unŭ pumnŭ în faţa justiţiei nóstre, curtea cu juraţĭ se strămută din Sibiiu, unde avea sediulŭ celŭ mai potrivitŭ corĕspunḑĕtorŭ concepţiei şi scopului tribunalului poporalŭ, şi e transferată la Cluşiu, oraşŭ molipsitŭ de şovinismŭ turbatŭ, unde limba românéscă juraţii nu o cunoscŭ. Astfelŭ instituţia juraţilorŭ a fostŭ falsificată chiar în rostulŭ, în temelia ei.

„Din acestŭ faptŭ resultă, că celorŭ ce au făcut'o nu le pasă de dreptate şi de dreptŭ, ci unica lorŭ ţintă era: *rĕsbunare şi persecuţiŭ*...

Acusatulŭ Aurelŭ *Popoviciu*, locuindŭ în Graz, nu scie bine ungurésce, trebue sĕ asculte acusa nesfîrşitŭ de lungă a procurorului şi cere sĕ i-se traducă în românesce pentru a puté rĕspunde cum se recere. Tâlmaciulŭ îi spune, că nu e în stare sĕ i-o traducă tótă, căcĭ e prea lungă, şi numai părţile principale póte sĕ le traducă, ceea ce s'a şi întêmplatŭ. Totŭ acestŭ tâlmaciu, nesciutorŭ de limbă, tălmăcesce şi discursulŭ de apĕrare alŭ lui Popoviciu. Óre póte eşi dintr'o astfelŭ de procedură judecată drĕptă? Se póte aştepta ca dreptatea sĕ ésă la ivélă? Din acésta se vede, că transferarea curţii cu juraţĭ din Sibiiu la Cluşiu a fostŭ atentatŭ directŭ îndreptatŭ contra justiţiei, căcĭ la Sibiiu nu era trebuinţă de tălmaciu, ér la Cluşiu natura imediată a justiţiei e suprimată.

„Din decursulŭ pertractării reiese mai departe, că în Ungaria se măsură cu douĕ măsurĭ. Legea nu interḑice nicăerĭ, ca acusatulŭ sĕ-şĭ aléga mai mulţĭ apĕrătorĭ decâtŭ unulŭ; casulŭ lui Hurban în Pojunŭ e cunoscutŭ, unde pe acusatŭ îlŭ apĕrau doi advocaţĭ.

Incâtŭ privesce purtarea procurorului, ea a fostŭ într'adevĕrŭ scandalósa. Uitat'a óre, că în justiţia de aḑĭ elŭ se afla pe aceeaşĭ tréptă, ca şi apĕrătorulŭ? Elŭ însĕ a insultatŭ pe apĕrătorĭ şi le dĕdu lecţii, dér nicĭ ei nu i-au rĕmasŭ cu nimicŭ datorĭ. Ne aducemŭ aminte, că odată procurorulŭ Gojdu descria înaintea juraţilorŭ întêmplările anului 1848, povestindŭ cum atuncĭ Românii omorau pe Maghiarĭ şi le ardeau casele; pe urmă arătândŭ cu degetulŭ pe acusatulŭ românŭ Albu, ḑise: „Étă! şi acesta este urmaşulŭ acelorŭ Românĭ!“ Cu acelaşĭ dreptŭ ar fi pututŭ sĕ scótă din leagănŭ unŭ copilaşŭ românŭ séu sêrbŭ, şi sĕ-lŭ ponegréscă în aintea juraţilorŭ, cerêndŭ sĕ-lŭ proclame vinovatŭ. Şi în astfelŭ de chipŭ ei procedéză totdéuna.

Totŭ aşa de ilegalŭ şi parţialŭ este faptulŭ, că procurorulŭ nu vré sĕ tragă în judecată pe aceia, carĭ din propria lorŭ decisiune declară, că ei suntŭ autorii Replicei, că întrégă tinerimea română vré sĕ pórte rĕspunderea pentru Replică. Pentru ce asta? Fiind-că nu voescŭ a arăta lumii celei marĭ, opiniunii publice europene, icóna cea măréţă a unei tinerimĭ însufleţite, gata sĕ pórte rĕspunderea pentru faptele sale, ci voescŭ, ca tótă mişcarea românéscă sĕ apară ca opera a 2—3 agitatorĭ. Ei se temŭ de Europa sĕ nu afle, că unŭ poporŭ întregŭ este nemulţumitŭ, şi că întréga numĕrósă tinerime a acestui poporŭ, viitórea inteligenţă a lui, a datŭ espresiune în publicŭ acestei nemulţumirĭ.

„Şi cu ce învinovăţescŭ pe acuseţĭ? Cu aceea, că au rĕspânditŭ o carte în care se aţiţă în contra naţionalităţii maghiare şi în contra respectului datoritŭ puterii legilorŭ. Vechiulŭ cântecŭ, de totŭ vechiu! Cu elŭ ei lovescŭ naţionalităţile întotdéuna şi pretutindenĭ; chiar acéstă lege despre aţiţarea naţională pare că este creată într'adinsŭ numai cu scopŭ de a persecuta naţionalităţile, când ele se plângŭ de şovinismulŭ maghiarŭ, de maghiarisare. In mai multe rênduri amŭ ḑisŭ, că până astăḑĭ nicĭ o singură fóiă maghiară n'a fostŭ trasă în judecată, care însĕ tóte aţiţă în contra Nemaghiarilorŭ şi provócă vandalisme ca cele dela Turda şi Oradea mare...

„Fiă-care patriotŭ bunŭ trebue sĕ se bucure, vĕḑêndŭ că Slovaculŭ Pavelŭ Mudron, de-o vêrstă cu Mileticĭ alŭ nostru, în vêrsta sa înaintată, s'a sculatŭ din T.-Szt-Mărtinŭ spre apĕrarea Românilorŭ acuseţĭ şi că i se alipi tînĕrulŭ advocatŭ slovecŭ din Pojunŭ, Dr. Miloş Stefanovicĭ. Ne bucurămŭ şi avemŭ încrederea, că causa tuturorŭ naţionalităţilorŭ merge înainte şi că trebue sĕ biruéscă.

„Ér Sêrbii, unde suntŭ? Cu gândulŭ şi inima toţĭ suntemŭ acolo şi împărtăşimŭ aceleaşĭ simţĕminte, noi le pricepemŭ şi nutrimŭ...“

SCIRILE ḑILEI.

— 28 Augustŭ.

Activitatea „Kulturegylet“-ului din Ungaria de susŭ. Acestŭ „Kulturegylet“, care urmăresce maghiarisarea Slovacilorŭ şi care

---

Astŭ-feliu găsimŭ în tóte timpurile în România mai mulţĭ, decâtŭ în Transilvania, meseriaşĭ românĭ, precum; cavafĭ, şelarĭ, cojocarĭ, croitorĭ, tăbacĭ, lemnarĭ, covacĭ, dulgherĭ, işlicarĭ, têmplarĭ, dogarĭ, găitănarĭ, plaplămarĭ şi aurarĭ; găsimŭ specialiştĭ în turnătoria tunurilorŭ şi în fabricarea armelorŭ; găsimŭ prin secolulŭ alŭ XVIII-ea chiar începuturĭ de marĭ industrii, precum; fabricĭ de postavŭ, de spirtóse, de hârtiă şi sticlăriă, de ceasornicăriă, de văpsitoriă de tistimele şi ţĕsăturĭ de mĕtase.

Comerciulŭ însĕ de importŭ şi esportŭ în România şi Transilvania, a fostŭ din timpurile antice în mare parte în mânile Românilorŭ transilvanĭ, carĭ aveau la Braşovŭ chiar şi corporaţiunea lorŭ: „*gremiulŭ negutătorescŭ levantinŭ*“.

De-asemenea şi comerciulŭ micŭ ambulantŭ era totŭ în mâna Românilorŭ săcelenĭ, bârsenĭ şi sibiienĭ, cunoscuţĭ în ţéra Românéscă sub numele de: *Momularĭ*, carĭ desfacŭ încă şi astăḑĭ pe la têrgurile din ţéră articole de prima necesitate: haine gata, chimire, pălării şi mai cu sémă unelte agricole: furcĭ, greble, sape, lopeţĭ şi altele.

Autorulŭ, reproducêndŭ aci textualŭ hrisovulŭ lui Stefanŭ Mihailŭ Racoviţă Voevodŭ din 15 Ianuarie 1765, datŭ Braşovenilorŭ, ḑice:

„Domnii pămêntenĭ au vĕḑutŭ „tot-d'auna cu ochĭ bunĭ comerciulŭ „de braşoveniă şi acésta de bună „sémă pentru cuvêntulŭ, că cei-ce „făceau acestŭ comerciu erau de „neamŭ românescŭ“.

Şi în adevĕrŭ, după cum ne arată d-lŭ Babeşŭ, cu cifre luate din „*Geografia Transilvaniei*“, scrisă la 1813 de Marienburg, pe la finele secolului trecutŭ la Braşovŭ se aflau 43 ţechiurĭ cu 1227 meşterĭ, dintre carĭ 124 erau postăvarĭ şi fabricau pe anŭ 2470 bucăţĭ postavŭ, 85 buc. flanelă, 57 buc. moldon şi 10.367 buc. dimie şi altele în valóre totală de 521. 543 fl; ér Românii din Braşovŭ, urméză în espunerea sa d-lŭ Babeşŭ, neorganisaţĭ în ţechiurĭ şi abia toleraţĭ, produceau în acelaşĭ timpŭ articole de lânăriă în valóre aprópe egală cu Saşii, adecă pentru suma de fl. 470.400 pe anŭ.

In acelŭ timpŭ Românii din Braşovŭ se ocupau cu următórele meserii, specificate fórte bine pe pagina 154—155 din „*Plaiul Peleşului.*“

Ţesutulŭ straelorŭ; 600 familii din Scheiulŭ Braşovului fabricau pe anŭ 38.400 păturĭ, strae şi ţolurĭ în valóre de fl. 345,600.

Găitănarii numiţĭ mai târḑiu „*Trocarĭ*“, fabricau pe anŭ 312.000 găitanurĭ în valóre de fl. 124.800.

In Săcele *39 Românĭ* argăsiau pe anŭ 45.000 piei de capră şi de óie în valóre de fl. 125.000.

Fórte renumite erau pe atuncĭ ţechiurile Românilorŭ tăbăcarĭ (timarĭ) din Becleanŭ (lângă Făgăraşŭ), Orĕştiă, Têrgulŭ Mureşiului, Haţegŭ şi din alte ţinuturĭ românescĭ.

Precum însĕ pentru orĭ-ce producţiune industrială, séu agricolă, se cerŭ, între alte mijlóce, drumurĭ bune de comunicaţiune şi harnicĭ transportatorĭ, aşa Românii, indestraţĭ dela bunulŭ lorŭ Dumneḑeu cu o minte şi cu o pricepere ageră, încă pe acele vremurĭ aveau unŭ puternicŭ ţechiu de „*cărăuşĭ*“ la Zêrnescĭ (lângă Braşovŭ). Cărăuşii Zêrnescenĭ (pag. 82), carĭ făceau aceste transporturĭ pe valea Prahovei, se numiau „Prahovenĭ“ şi aveau din vechime corporaţiunea şi starostea lorŭ în tocmai ca şi celelalte bresle (ţechiurĭ) de meseriaşĭ din secolele trecute.

„In Zêrnescĭ erau pe atuncĭ, spune autorulŭ, 112 cărăuşĭ şi aceştia transportau cu carĕle lorŭ marĭ, trase de câte 12 cai, mărfurile braşovenescĭ până la Pesta şi Viena. Mărfurile pentru România le transportau la începutŭ pe cai mai întâiu pe la Braşovŭ apoi pe la Turnulŭ-Roşu, şi pe la Predealŭ şi dela 1739, dér mai cu deosebire dela 1798, încóce, au începutŭ sĕ circule şi carăle pe valea Prahovei“.

Materiile crude, pentru industriile transilvane şi în specialŭ pentru „*braşoveni*“, le furnisau aşa nu-

se estinde preste 12 comitate ale Ungariei, îşĭ va ţiné la 12 Septemvre n. c. a 11-a adunare generală în Turoţ-St.-Mărtinŭ. Elŭ are 425 membri fundatorĭ, 4218 ordinarĭ şi 731 sprijinitorĭ; totalŭ 5375. Averea: 99,100 flor. 54 cr. In 1892 venitele ordinare au fostŭ: 30,745 florin 54 cr.; a mai avutŭ şi venite extra ordinare în sumă de 14,914 fl. 82 cr. Totalulŭ venitelorŭ *46,660 florinĭ 36 cr.* Dintre aceştia s'au cheltuitŭ numai pentru susţinerea de Kişdedovurĭ 18,158 flor.; restulŭ s'a spesatŭ cu: premiarea învĕţătorilorŭ carĭ propunŭ mai cu zelŭ limba maghiară; subvenţionarea de şcóle poporale unguresci; subvenţionarea pressei maghiare; a singuraticelorŭ biserici şi teatre unguresci, precum şi cu aşeḑarea copiilorŭ slovacĭ la singuratice familii maghiare (ienicerismulŭ). In raportulŭ comitetului se va propune, ca din fondulŭ reuniunei sĕ se împartă mai multe premii de câte 50 fl. între învĕţătorii carĭ se vorŭ distinge în propagarea limbei maghiare, „fiindŭ doveditŭ acestŭ mijlocŭ ca celŭ mai potrivitŭ“. Din fondulŭ reuniunei se mai împartŭ apoi gratuitŭ cărţĭ de rugăciunĭ unguresci între copiii slovacĭ, carĭ au începutŭ sĕ pricépă ceva unguresce. In raportŭ se mai ḑice, că reuniunea a renunţatŭ dela planulŭ „colonisărei de copii în massă“, de-o parte pentru-că acésta e prea obositorŭ, ér de altă parte pentru-că „panslaviştii cu atâta furia agită în contra acestorŭ colonisărĭ, încâtŭ încrederea pĕrinţilorŭ s'a sdruncinatŭ şi-şĭ reclamă copii acasă, deórece ei mai multŭ dau pe cuvintele agitatorilorŭ, decâtŭ pe-ale conducĕtorilorŭ reuniunei“. — Étă cum lucréză contrari noştri! Cunoscêndŭ cursele, ce ni-le întindŭ ei, trebue sĕ ne păzimŭ bine de ele şi sĕ le ffaralisemŭ printr'o reacţiune puternică.

—x—

Episcopulŭ Dessewffy despre Episcopulŭ Pavelŭ. „Magyar Hirlap“ aduce scirea, că Episcopulŭ r. c. dela Timişóra, la unŭ banchetŭ datŭ în onórea sa în Aradŭ, vorbindŭ despre Episcopulŭ Pavelŭ ar fi ḑisŭ, că *purtarea lui este directă tradare de patriă* şi *că unŭ asemenea omŭ nu e vrednicŭ sĕ mai fie episcopŭ*; despre Pituk ḑise Episcopulŭ în acelaşĭ timpŭ, că e omŭ cum se cade şi vrednicŭ de tótă lauda. — Décă scirea lui „Magyar Hirlap“ e adevĕrată, apoi e bine ca sĕ ni-o însĕmnămŭ, ca sĕ scimŭ de cine sĕ ne ferimŭ ...

—x—

Celorŭ ce dorescŭ a călĕtori în România le atragemŭ atenţiunea asupra împregiurărei, că din causa colerei, în urma mĕsurilorŭ luate de autorităţile române, trecerea graniţelorŭ *pe drumulŭ de ţéră dela Predealŭ*, atâtŭ cu carulŭ, câtŭ şi pe josŭ, *este cu totulŭ oprită.* Trecerea se póte face *numai cu trenulŭ.* **Ţeranilorŭ muncitorĭ însĕ nu li-se permite trecerea nicĭ într'unŭ chipŭ.** In urma acestorŭ mĕsurĭ, d-lŭ vice-spanŭ alŭ comitatului Braşovŭ face cunoscutŭ, că pănă nu se va schimba, orĭ pănă nu va înceta dispositiunea de mai susŭ a guvernului românŭ, certificate de trecere în România pentru 15, orĭ 30 de ḑile, muncitorii nu vorŭ mai puté căpĕta.

—x—

Vapóre române la Odesa. Cetimŭ în „Vestea“ din Bucuresci: Vapórele nóstre de resbelŭ briculŭ „Mircea“ şi încrucişătorulŭ „Elisabeta“, după ce într'unŭ voiajŭ de mai bine de douĕ lunĭ, au visitatŭ mai tóte porturile Mărei negre, s'au îndreptatŭ spre Sevastopol, însĕ semnalându-se acolo epidemia holerică, au schimbatŭ destinaţia şi au intratŭ în portulŭ Odesa, unde vorŭ sta, după cum se spune, până la 25 curentŭ. După sosirea bastimentelorŭ nóstre, d-nii maiorŭ Mănescu şi colonelŭ Irmescu, au făcutŭ visite prefectului şi căpitanului de portŭ. A doua ḑi ambii aceştĭ funcţionarĭ au înapoiatŭ visitele, esprimândŭ la adresa oficerilorŭ românĭ cele mai călduróse sentimente. La părăsirea bordului „Elisabeta“ de către prefectŭ, comandantulŭ vasului a datŭ salutulŭ cu 15 bubuiturĭ de tunŭ, ér stégulŭ rusŭ a fostŭ arboratŭ pe primulŭ catartŭ. La detunarea salvelorŭ publiculŭ a alergatŭ spre portŭ, manifestându-şĭ simpatia către oficerii noştri.

—x—

Primatele din Strigoniu a începutŭ a face unele schimbarĭ în personalulŭ curţiĭ sale. Începutulŭ l'a făcutŭ cu delăturarea canonicului ad latere şi tot-odată directorŭ de cancelariă, *I. Csernach*, a căruia delăturare din postŭ o cereau foile unguresci cu multă rivnă mai anii trecuţĭ sub cuvêntŭ, că ar avé *sentimente panslaviste.* — Se vede că Sfinţia Sa Vaszary e adêncŭ pĕtrunsŭ de „spiritulŭ timpului,“ ce graséáz astăḑĭ între „patrioţĭ.“

—x—

Victime ale trăsnetului. Din *Dolŭ*, în comitatulŭ Cluşiului, ni-se scrie, că acolo s'a întêmplatŭ véra acésta o mare nenorocire. Intr'o ḑi de sapă, când ómenii erau la lucru în câmpŭ, se iscă o vreme grea; ómenii alergară care încătrău, ér ḑece dintre ei se ocrotiră sub unŭ pĕrŭ, ce se afla lângă o risipitură de dealŭ. Pe la órele 3 după prânḑŭ, unŭ trăsnetŭ se descărcă asupra pĕrului, causândŭ nenorocirĭ îngrozitóre. Pe unŭ bărbatŭ tinerŭ, care tocmai îşĭ ţinea nevasta în braţe, l'a ajunsŭ trăsnetulŭ şi a căḑutŭ mortŭ la momentŭ; de-odată cu elŭ muriră şi alţĭ trei, ce se aflau în apropiarea luí, anume tatălŭ sĕu, unŭ servitorŭ şi încă unŭ altŭ locuitorŭ din satŭ. Aşadéră cu totulŭ muriră patru de-odată. Ceialalţĭ 6, câţĭ mai erau la olaltă, anume trei femei (carĭ tóte erau împovărate) şi trei bărbaţĭ, căḑură josŭ ameţiţĭ de capŭ. După ce a statŭ plóia, ei rêndŭ pe rêndŭ s'au deşteptatŭ, — bărbaţilorŭ nu li-a fostŭ nimicŭ, femeile însĕ au suferitŭ durerĭ marĭ, de carĭ prin ajutorulŭ doctorului dela Hida s'au scăpatŭ în fine şi astăḑĭ suntŭ deplinŭ sănĕtóse. Casulŭ a produsŭ o spaimă teribilă în poporŭ, aşa că ómenii superstiţioşĭ nicĭ nu cutezau a se apropia de cadavre, ca sĕ le ridice. — Décă poporulŭ din Dolŭ ar fi învĕţatŭ puţină şcólă mai cum se cade, ar pricepe uşorŭ causa nenorocirilorŭ de acestŭ felŭ, ar sci de cu bună vreme sĕ le încungiure şi n'ar mai crede în câte şi mai câte năsdrăvănii de-ale babelorŭ.

—x—

Nouĕ proiecte de legĭ în România. Primele proiecte de legĭ, carĭ vorŭ veni în discuţiunea Corpurilorŭ legiuitóre române, vorŭ fi proiectele de lege presentate de d. C. Olănescu, ministru alŭ lucrărilorŭ publice. Câteva din aceste proiecte, ca celŭ alŭ drumurilorŭ şi celŭ pentru reorganisarea ministeriului lucrărilorŭ publice, suntŭ deja depuse pe biroulŭ Camerei; celelalte se vorŭ depune la deschidere. Între aceste se află proiectulŭ de lege pentru încuragiarea construcţiunilorŭ particulare de căi ferate şi acela pentru rĕspunderea şefilorŭ de şantiere faţă cu lucrătorii. Aceste proiecte de o mare importanţă suntŭ deja studiate de d. Olănescu şi în curêndŭ vorŭ fi supuse desbaterilorŭ consiliului de ministri.

—x—

Nou institutŭ de banĭ românescŭ pe acţiunĭ s'a înfiinţatŭ în comuna Uzdinŭ (Ozora) cu firma *„Concordia“*. Noulŭ institutŭ de banĭ alŭ fraţilorŭ noştri din fostulŭ teritoriu grăniţerescŭ, acum în comitatulŭ Torontalŭ, este deja împrotocolatŭ la tribunalulŭ reg. conpetente şi sub conducerea activului protopresbiterŭ d-lŭ T. *Miclea*, ajutatŭ de fruntaşii poporului d'acolo, promite a prospera şi a fi de mare folosŭ poporului nostru din acelŭ ţinutŭ românescŭ mănosŭ şi bine conservatŭ încă.

—x—

Către inimele generóse. Unŭ tînĕrŭ studentŭ din Maramurĕşŭ, care cu succesŭ strălucitŭ a absolvatŭ trei clase gimnasiale, ér în cursulŭ acestei verĭ, pe lângă concesiune estra ordinară din partea ministeriului de culte, a depusŭ esamenŭ privatŭ de clasa a IV-a la gimnasiulŭ unguresŭ din Sigetŭ, reuşindŭ cu calculi de *eminenţă*, — dorindŭ a se cultiva în limba sa maternă, a venitŭ acum la Braşovŭ pentru a se înscrie în clasa a V-a la gimnasiulŭ românŭ din locŭ. Lipsitŭ însĕ cu desĕvîrşire de mijlócele necesare pentru a se susţiné la şcólă, elŭ este avisatŭ la sprijinulŭ publicului românescŭ, în a căruia atenţiune binevoitóre recomandămŭ pe acestŭ tînĕrŭ de bune speranţe. Fiă ca instructorŭ pe lângă nisce copii, fiă ca ajutătorŭ în vre-o cancelariă, orĭ altŭ undeva, elŭ ar intra bucurosŭ numai sĕ i-se ofere posibilitatea de-a se întreţiné la şcólă. Doritorii de-a întinde mână de ajutorŭ acestui talentatŭ tînĕrŭ românŭ sĕ binevoéscă a se adresa la administraţia fóiei nóstre.

—x—

Fundaţiunea „Gojdu“ a ţinutŭ în ḑilele din urmă ale lunei Augustŭ n. în Sibiiu şedinţele sale anuale ordinare. S'au pertractatŭ 168 cererĭ pentru ştipendii. Aprópe tóte ştipendiile vechi s'au urcatŭ. S'au votatŭ la 46 ştipendii vechĭ suma de 13,100 fl. şi la 28 ştip. noi 5450 fl. Pentru 24 rigorosanţĭ vechĭ şi noi s'au votatŭ drept taxe de rigoróse şi de diplome 2000 fl. Suma totală a ştipendiştilorŭ şi rigorosanţilorŭ este 98, iar ajutorulŭ ce-lŭ capĕtă ei de la fundaţiunea „Gozsdu“ în proximulŭ anŭ şcolarŭ se urcă la considerabila sumă de *20,550 fl.*

—x—

Exregele Milanŭ trage de mórte. Se telegrafiază din Parisŭ, că Milanŭ ar fi arangiatŭ o petrecere şi în decursulŭ acesteia l'ar fi lovitŭ apoplexia şi a căḑutŭ la pămêntŭ. Se ḑice, că regina Natalia, care petrece în Biarritz la scirea acésta ar fi plecatŭ grabnicŭ la Paris.

—x—

Concertŭ şi petrecere în Timişóra. Damele române din Timişóra arangează unŭ concertŭ împreunatŭ cu petrecere de jocŭ, cu concursulŭ tinerimei din locŭ şi giurŭ, în favorulŭ copiilorŭ seracĭ dela şcólele române din Timişóra, în $^{8}/_{20}$ *Septembre 1893.* în sala „Fabriksbof“. Inceputulŭ precisŭ la $^{1}/_{2}$8 óre séră. Biletulŭ de persónă 2 corone, de familiă (3 membrii) 3 coróne. Oferte şi suprasolvirĭ marinimóse se primescŭ cu mulţămită la adresa dnei cassiere Ana *Cornea* (Timişóra, Fabric, Bogengasse nr. 4) şi se vorŭ cuita pe cale jurnalistică. Damele suntŭ rugate a se presenta — precâtŭ se póte în costumŭ naţionalŭ. *Programa.* 1. Cuvêntŭ de deschidere rostitŭ de dna preşiedentă Maria *Putici*; 2. „Douĕ inimĭ nu-mĭ dau pace“ de G. Dima cântatŭ de „Corulŭ mixtŭ“; 3. „Cimpoiulŭ“ capriciu esecutatŭ pe pianŭ de dşióra Maria *Bubaşi*; 4. „Copila de românŭ“ poesiă de J. Vulcanŭ, declamată de dşóra Sidonia *Olariu*; 5. „Nu te potŭ uita“ romanţă de F. Franchetti, esecutată pe pianŭ şi flaută de dra Lucreţia *Radneantiu* şi dlŭ Aurelŭ *Cosma*; 6. „Illustraţiunea română,“ composiţiune de C. Kárász, produsă pe pianŭ de dşóra Valeria *Gherdanŭ*; 7. „Ce ne mai lipsesce?“ poesie de Grozescu, declamată de dşóra Elena *Cornea*; 8. „Potpourri naţionalŭ“ esecutat pe violină de autorulŭ: dlŭ Valeriu *Magdu*: „Luntraşulŭ“ de Fr. Schipek, cântatŭ de „Corulŭ mixtŭ“. 10. Cuvêntŭ de închidere ţinutŭ de dlŭ Paulŭ *Rotariu*.

—x—

Librăria nouĕ în Braşovŭ. D. Alfred Fischer, va deschide în 12 Septembre o librăriă pe tĕrgulŭ grâului (Kornzeile) Nr. 5, In acéstă librăriă se vorŭ vinde recuisite de scrisŭ, desemnatŭ, musicale, albumuri etc.

—x—

Ministrulŭ preşedinte Bokici din Sêrbia şi-a datŭ dimisiunea. Se ḑice, că causa acestei retragerĭ ar fi starea lui bolnavă, dér se dă cu socotéla, că certele ivite în partida radicală ar fi causa adevĕrată.

---

miţii „*Mocanĭ*“ din Săcele, Rêşnovŭ, Branŭ din judeţulŭ Braşovului — şi „*Mărginenii*“ séu „*Ţuţuenii*“, cum le mai ḑicŭ în România, din Reşinarĭ, Sĕlisce, Sibielŭ, Poiana, Tilişca şi alte comune românescĭ din judeţulŭ Sibiiului.

In secolele trecute aceştĭ *economĭ de vite*, spune autorulŭ, se aşeḑau cu turmele lorŭ de-alungulŭ Dunării în România, Basarabia şi Turcia, şi făceau în acelaşĭ timpŭ şi unŭ serviciu gratuitŭ de informatorĭ militarĭ. Ei observau mişcările armatelorŭ turcescĭ, precum şi pregătirile acestora pentru espediţiunĭ militare şi nu întârḑiau de a da regulatŭ de scire atâtŭ în ţéră, câtŭ şi în Transilvania de cele ce se petrecŭ în Turcia.

Erau „*Mocanĭ*“, carĭ posedau herghelii de sute şi chiar de mii de caĭ; alţii aveau turme de câte 10—20,000 oi şi în generalŭ numĕrulŭ celorŭ carĭ posedau averĭ de preste 20,000 florinĭ, era fórte mare.

După listele de contribuţiune din 1772, arătate de d-lŭ Iónŭ G. Babeşŭ, numai Săcelenii ungurĭ aveau 591,200 capete de oi şi pe la începutulŭ veacului acestuia numĕrulŭ oilorŭ Săcelenilorŭ era îndoitŭ de mare.

Hei! De atuncĭ şi până astăḑĭ s'a străcuratŭ o grămadă de vreme, care de care mai grea, pe capulŭ nostru, şi dela *dualismŭ* încóce, *miseria administrativă*, provocândŭ necurmatŭ crise economice prin imposite şi alte sarcinĭ şi persecuţiunĭ nesuportabile, descendenţii acelorŭ ómenĭ întreprindĕtorĭ, bogaţĭ odinióră, au fostŭ siliţĭ sĕ părăséscă „*alduitulŭ regatŭ maghiarŭ*“.

Elementulŭ postulantŭ transilvanŭ consumătorŭ, însĕ neproducĕtorŭ, a începutŭ sĕ dispară faţă cu marele numĕrŭ de comercianţĭ, fabricanţĭ, profesioniştĭ, agricultorĭ, profesorĭ, arêndaşĭ, inginerĭ, chimiştĭ, medicĭ, muncitorĭ şi servitorĭ emigraţĭ în ḑilele nóstre din Transilvania în Ţéra românéscă.

Chiar şi numai acéstă numĕrósă emigraţiune din statulŭ pretinsŭ maghiarŭ, dă cea mai elocinţă desminţire „*Ameţelilorŭ politice*“ ale **spionului** Moldoványi Gherghelyi, că în „*Maghiaria*“ lucrurile ar merge minunatŭ de bine.

In România nu esistă, ca în Maghiaria legĭ draconice de comassare, propinaţiă, segregaţiă, limitaţiă şi colonisare, carĭ nicĭ măcar după nume nu sunt cunoscute în legiuirile moderne europene şi carĭ despoindŭ pe locuitorĭ de avutulŭ lorŭ, îi silescŭ sĕ iee lumea în capŭ.

Intocmirile Ţerei românescĭ sunt totŭ aşa de umane şi totŭ atâtŭ de blânde, ca şi instituţiunile moderne ale ţĕrilorŭ civilisate din apusulŭ europeanŭ.

Numai îndemnaţĭ şi garantaţĭ de imperiulŭ acestorŭ întocmirĭ în adevĕrŭ liberale şi echitabile, vedemŭ ómenĭ de valóre şi distinşĭ bărbaţĭ germanĭ, ca domnii Rhein, Scheeser, Schiel, Erler şi alţii, părăsindŭ Transilvania spre a se stabili în valea Prahovei, unde îşĭ depunŭ în modulŭ celŭ mai onestŭ talentulŭ, capitalulŭ, destoinicia şi munca în serviciulŭ prosperităţii industriei naţionale a regatului românŭ.

Revemindŭ la obiectŭ, constatŭ, că ilustraţiunile anexate la cartea d-lui I. G. Babeşŭ suntŭ lucrate la Viena şi fórte bine reuşite. Intre aceste ilustraţiunĭ suntŭ portretele M. M. L. L. Regelui şi Reginei României, reproduse după tabloul cetitorilorŭ din biserica domnéscă dela Buştenĭ. Urméză apoi vêrfurile Omului, Cascada dela Valea Urlătórei, Castelulŭ Peleşŭ, Monăstirea din Predealŭ, Biserica domnéscă dela Buştenĭ, scóla domeniului Corónei dela Buştenĭ, fabrica de postavŭ a d-lorŭ Rhein, Scheeser et. Comp. din Azuga, fabrica de sticlăriă a d-lui Grünfeld totŭ din Azuga, şi în fine harta topografică a comunei Predealŭ, tipărită în lito-tipografia d-lui Carolŭ Göbl, strada Dómnei în Bucurescĭ.

Teofilŭ Frâncu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Logodnă. Emilia G. *Belu* din Cartalŭ (România) s'a logoditŭ cu Nicolau A. *Popa* din Brăila la 20 Aug. c.

—x—

Unŭ milonŭ de vĕduve. După ultima numerotare, se află în Englitera şi Wales 8.716 363 locuitorĭ neînsuraţĭ şi 8.906 665 locuitóre nemăritate, 4.851,848 bărbaţĭ însuraţĭ şi 4.916.949 femei măritate, în sfêrşitŭ 484.991 vĕduvĭ şi 1.124,310 vĕduve. Dintre vĕduvĭ 71 şi dintre vĕduve 169 au o vêrstă mai mică de 20 anĭ.

—x—

600 persóne perite prin unŭ ciclonŭ. Guvernatorulŭ din Carolina sudică anunţă că unŭ ciclonŭ (vêntŭ mare) care a bântuitŭ cóstele acestei provincii precum şi insulele Beaufort şi Port Royal a răpitŭ viaţa a 600 persóne. 390 cadavre au rĕmasŭ ascunse. Recolta a fostŭ cu totulŭ distrusă. 20 de insule suntŭ pustiite definitivŭ. Pagubele se urcă la 2 milióne dolarĭ.

Recursulŭ de nulitate în procesulŭ pentru „Replică"

Primirămŭ adĭ recursulŭ de nulitate, ce l'a înaintatŭ Curiei regescĭ din Budapesta dl-ŭ A. C. *Popovici* prin apĕrătorulŭ sĕu d-lŭ advocatŭ Dr. St. *Petrovicĭ*. Étă-lŭ.

Onoratŭ tribunalŭ, ca curte cu juraţĭ!

Motivele de căpeteniă pentru carĭ amŭ însĕmnatŭ cererea ca sĕ se casseze sentinţa adusă la pertractarea finală ţinută la 30 Augustŭ a. c. 1893, în urmarea acusei însinuate sub Nr. 4083/1893, suntŭ următórele:

1) S'a vătĕmatŭ acea disposiţiă a normelorŭ de procedură, conformŭ căreia între ḑiua citărei are sĕ rĕmână unŭ intervalŭ de celŭ puţinŭ 14 ḑile, a cărei disposiţii-raţiune, e, ca acusatulŭ, respective acusaţii sĕ se pótă prepara pentru apĕrare şi sĕ-şĭ pótă procura doveḑile.

2) Am fostŭ lipsitŭ şi de posibilitatea d'a ne apĕra prin advocatŭ: a) prin aceea, că unulŭ dintre apĕrătorĭ advocatulŭ Dr. Stefanŭ *Petroviciu*, *care era deja însinuatŭ* la tribunalŭ, nicĭ n'a fostŭ citatŭ la pertractarea finală, deşi, conformŭ plenipotenţei acluse la acte, avea sĕ mĕ represinte în tóte stadiele procesului, prin urmare şi mai alesŭ şi la pertractarea finală; b) prin aceea, că alŭ doilea apĕrătorŭ alŭ meŭ, advocatulŭ Dr. Miloş *Stefanovicĭ*, pre care imediatŭ 'nainte de partractarea finală din arestŭ pe cale telegrafică î-lŭ rugasemŭ, ca sĕ priméscă o parte din apĕrarea mea, la propunerea, ce de felŭ nu se potrivesce cu demnitatea posiţiei şi chemărei procurorului ca pentru acusaţĭ sĕ se admită numai câte unŭ apĕrătorŭ, ér advocatulŭ Dr. Miloş *Stefanovicĭ*, ca apĕrătorŭ, însinuatŭ din partea mea, şi Iónŭ *Russu Şirianulŭ* ca apĕrătorŭ, însinuatŭ din partea acusatului, sĕ se îndepărteze din loculŭ apĕrătorilorŭ, ca „procatorĭ nechemaţĭ". Dr. Miloş Stefanovicĭ şi Iónŭ Rusu Şirianulŭ în adevĕrŭ au fostŭ depărtaţĭ dela masa apĕrătorilorŭ sub cuvêntŭ, că normele pentru procedură prevĕdŭ „apĕrătorŭ, ér nu apĕrătorĭ, de şi e evidentŭ, că normele pentru procedură au contemplatŭ raţionalminte numai casulŭ, când acusatulŭ conorede apĕrarea sa numai *unui* apĕrătorŭ, şi că normele pentru procedură de locŭ *nu eschide admisibilitatea* a 2 apĕrătorĭ, când acusatulŭ *vrea* sĕ fiă apĕratŭ prin 2 apĕrătorĭ.

In privinţa acésta este deja casŭ de precendeţă în procesulŭ de presă, ce s'a purtatŭ în Pojunŭ în contra lui Hurban Vajansky, pe carele încă l'au apĕratŭ 2 apĕrătorĭ anume advocaţii Pavelŭ Mudrŏn şi Dr. Miloş Stefanovici, *fără ca înalta Curiă sĕ fiă nimicitŭ sentinţa din causă, că Hurban a avutŭ 2 apĕrătorĭ.*

Altcumŭ nicĭ o raţiune nu pledéză pentru aceea, că sĕ fiă admisŭ numai unŭ apĕrătorŭ, ci din contră e raţionalŭ, ca în ast-felŭ de procese, alŭ cărorŭ caracterŭ politicŭ nu se póte trage la îndoială, sĕ se admită mai mulţĭ apărătorĭ, de óre-ce e aprópe imposibilŭ, *ca numai unŭ apĕrătorŭ* sĕ nu tréca cu vederea din colosulŭ de date adunate în decursŭ de 1 anŭ de ḑile cu ajutoriulŭ tuturorŭ autorităţilorŭ publice pe lângă intervenţiunea procurorului, déră cu eschiderea totală a apĕrătoriului, unele părţĭ pe carĭ procurorulŭ dinadinsŭ le esploatéză numai şi numai în favorulŭ acusei, prin urmare numai şi numai în detrimentulŭ acusatului.

Putére-ar óre fi vorba despre paritatea dintre acusă şi apĕrare, décă amŭ accepta principiulŭ ce şi-a aflatŭ espresiune în procesulŭ de faţă în privinţa numĕrului apĕrătorilorŭ? Ce s'ar întêmpla — în casulŭ décă am accepta acestŭ principiu atuncia décă apĕrătorulŭ în decursulŭ pertractărei din cause fisice, spre esemplu din causă, că s'ar bolnăvi, ar deveni incapabilŭ a urmări cu atenţiune cele ce se petrecŭ în decursulŭ pertractărei, séu a-şĭ preda apĕrarea? Puté-s'ar óre substitui prin altŭ apĕrătoriu, în care inculpatulŭ eventualŭ nicĭ încredere n'are? Şi décă acésta totuşĭ s'ar întêmpla, péte-sĕ raţionalminte şi numai închipui, că apĕrătorulŭ substituitŭ pe neaşteptate î-şĭ va puté împlini datorinţa cu consciinţa liniştita şi conformŭ datorinţei, şi décă 'i-ar fi fostŭ consciinţa orĭ câtŭ de laxă? Şi, că — abstragêndŭ dela inculpatŭ — orĭ ce omŭ, care gândesce seriosŭ se va convinge, că inculpatulŭ n'a fostŭ vătĕmatŭ în dreptu-i d'a se apĕra prin esperţĭ în lege şi temeniciŭ? Nu! de-o mniă de orĭ nu!!

Acestŭ principiu, ce a aflatŭ espresiune în procesulŭ de faţă nu numai, că vatĕmă dreptulŭ de apĕrare, dér ar puté sĕ ducă la cele mai marĭ absurdităţĭ întru câtŭ consecventŭ aplicatŭ ar puté eschide apĕrarea cu totulŭ; c) prin aceea, că la pertractarea finală n'am fostŭ pusŭ pe piciorŭ liberŭ, ca cetăţénŭ liberŭ sĕ mĕ potŭ apĕra liberŭ deşi uniculŭ scopŭ alŭ deţinerei mele — altcum ilegale — a pututŭ sĕ fiă numai acela a împedeca zădărnicia pertractărei prin aceea, că eventualŭ nu ma-'şĭ fi presentatŭ la pertractarea finală.

3) Nu s'a cetitŭ *ediţia germană* a *„Replicei"*, ci numai *traducerea maghiară* a unorŭ capitule, în carĭ se cuprindeau pasagele încriminate, deşi — posito casu, că „Replica" edată în limba germană arŭ fi mijlocŭ potrivitŭ pentru d'a agita naţionalitatea română la ură în contra naţionalităţii maghiare — *numai originalulŭ* póte fi obiectulŭ incriminărei, éră nu *traducerea maghiară* a unorŭ părţĭ, şi anume, numai întregŭ textulŭ originalŭ putea fi obiectulŭ încriminărei, pentru-că numai din cartea întrégă, şi anume, cetindŭ întréga „Replică" cu atenţiune s'ar puté ḑice cu consciinţă curată, că scopulŭ „Replicei" în adevĕrŭ óre acela a fostŭ: a agita naţionalitatea română la ură în contra naţionalităţii maghiare şi aşa pentru-că décă se cetea *întregŭ textulŭ germanŭ* alŭ „Replicei" per extensum, in abstracto nu este eschisă posibilitatea, că şi juraţii din Cluşiu, pe carĭ — din causă, că ca Maghiarĭ au fostŭ chemaţĭ sĕ enunţe verdictŭ nepărtinitorŭ asupra Românilorŭ într'unŭ procesŭ iscatŭ din cérta politică dintre Românĭ şi Maghiarĭ — politicesce i-am consideratŭ şi-i considerămŭ de interesaţĭ — aduceau sentinţă achitătóre.

Numai per tangentem observŭ, că representantulŭ acusei a declaratŭ, că dintre juraţĭ numai pe unulŭ l'arŭ refusa, décă s'ar întêmpla sĕ fiă sorţitŭ, şi anume, din causă, că confiscându-se şi dela acela unŭ esemplarŭ din „Replica", ar fi materialminte interesatŭ.

Faţă de ast-felŭ de consideraţiunĭ bagatele ale procurorului, óre n'avemŭ noi temeiu, când am ḑisŭ şi ḑicemŭ, că juraţii maghiarĭ suntŭ în causă din cestiune interesaţĭ? Intr'unŭ *procesŭ de interesŭ politicŭ, în carele avea sĕ se discute cestiunea politică dintre naţionalitatea maghiară, juratulŭ de naţionalitate românŭ interesatŭ c'o sumă multŭ de 2 fl. se cualifică de interesatŭ, éră juraţii de naţionalitate maghiară se cualifică de neinteresaţĭ din partea organului statului destinatŭ sĕ represinte acusa!!*

Acésta séu e în adevĕrŭ pălmuirea logicei, séu e superlativulŭ cinismului!!

4) S'au vătĕmatŭ normele pentru procedură prin aceea, că cartea scrisă în limba română şi intitulată *„Cestiunea Română în Transilvania şi Ungaria, Replică* etc." care încă e incriminată, *nicĭ nu s'a cetitŭ*, nicĭ întregŭ cuprinsulŭ ei nicĭ unele părţĭ, nicĭ în originalŭ, nicĭ în traducere maghiară, ba ce-i mai multŭ *în totŭ decursulŭ pertractărei nicĭ vorbă n'a fostŭ de ea.*

Aşa s'a întêmplatŭ absurditatea juridică, că am fostŭ osêndiţĭ nu pentru „Replica", ce e sporadicŭ rĕspândită printre inteligiţa română, care şi de altcum cunósce stările şi gravaminele descrise în „Replica", şi pe care prin urmare nicĭ prin gândŭ nu ne putea trece sĕ vremŭ s'o seducemŭ, şi care „Replică" fiind scrisă în limba română numai şi numai în abstracto ar puté fi mijlocŭ potrivitŭ pentru de-a agita naţionalitatea română la ură în contra naţionalităţii maghiare, *ci amŭ fostŭ osêndiţĭ pe basa traducerei maghiare cetite în decursulŭ pertractărei* a unorŭ părţĭ din „Replica" scrisă în limba germană, abstragêndŭ dela aceea, că nicĭ n'a fostŭ adresată către poporulŭ românŭ — *numai şi numai per absurdum se póte considera ca mijlocŭ potrivitŭ pentru d'a agita poporulŭ românŭ.*

Vătĕmându-se normele pentru procedură şi necetindu-se „Replica" scrisă în limba română, care încă era incriminată, stămŭ faţă în faţă c'o sentinţă, conformŭ căreia juraţii de naţionalitate maghiară din Cluşiu, prin urmare *adversarii politicĭ ai noştri*, au constatatŭ: *că noi prin aceea, c'am dispusŭ, ca „Replica" scrisă în limba germană sĕ ajungă la publiculŭ strĕinŭ şi necunoscătorii de limba nóstră, amu agitatŭ séu amŭ cercatŭ sĕ agitămŭ poporulŭ românŭ, care nicĭ nu pricepe limba germană, în contra naţionalităţii maghiare, va sĕ ḑică în contra rassei juraţilorŭ chidmaţĭ sĕ spună verdictulŭ, adecă în contra juraţilorŭ înşişĭ!*

Intre astfelŭ de imprejurărĭ e evidentŭ, că juriulŭ constituitŭ din cetăţenĭ de naţionalitate maghiară din Cluşiu şi pentru „Tatălŭ nostru" ne-ar declara de vinovaţĭ. E d'ajunsŭ, ca procurorulŭ sĕ ne denunţe juriului constituitŭ din adversarii noştri politicĭ, de agitatorĭ, interpretândŭ „Tatălŭ nostru" astfelŭ, că sub „Tatălŭ nostru" e d'a se înţelege Ţarulŭ Ruşilorŭ, éră sub „ceriurĭ" suntŭ a se înţelege „Rusia" şi „România".

S'au vătĕmatŭ normele pentru procedură prin aceea, că pertractarea şi însăşi sentinţa s'a estinsŭ asupra unei întrebărĭ, ce nicĭ nu era incriminată, adecă asupra *întrebărei, că cine-i autorulŭ cărţii*, resultatulŭ cărei întrebărĭ — conformŭ motivărei sentinţei — şi-a aflatŭ espresiune în acea parte a sentinţei, prin care s'a statoritŭ mărimea pedepsei, accentuându-se împrejurarea, că am luatŭ parte nu numai la *răspândirea*, ci şi la redactarea „Replicei". Putându-se pertractarea finală învârti — conformŭ principiului acusatoricŭ — numai în cadrulŭ acusei atuncĭ când s'a estinsŭ pertractarea asupra *întrebărei neincriminate a autoratului*, s'au vătĕmatŭ normele pentru procedură, ér vătĕmându-se normele pentru procedură şi aplicându-se rĕu legea, din acésta ca resultatŭ, că mi-s'a dictatŭ pedépsă atâtŭ de grea, pentru-că nu se póte presupune, că tribunaluluŭ, care mi-a dictatŭ pedépsa, nu-mĭ dicta pedépsă mai uşóră decât cea dictată, décă nu considera de imprejurare agravantă imprejurarea, c'am luat parte şi la redactare, va sĕ ḑică pentru că-i evidentŭ, că pertractarea întrebărei autoratului a alteratŭ sentinţa în modŭ esenţialŭ.

Altcum séu cuprinde „Replica" apărtare séu nu cuprinde. Décă nu cuprinde

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dai, n'ai, — multŭ e pănă'n raiu!

(Fine).

Mai mergêndŭ multă cale feciorulŭ cu sfântulŭ Petru, dela o vreme ḑise feciorulŭ: „O Dómne, moşule, déc'amŭ avé noi banĭ cum n'avemŭ, ce bine ni-arŭ fi!"

— „Ţi-sŭ dragĭ banii, copile?"

— „Auḑi-lŭ, auḑi-lŭ!.. Dér cum tatălŭ dracului mĕ 'ntrebĭ, când bine scii, că numai unŭ creiţarŭ am în şerparulŭ meu?"

— „Ei bine, décă-i aşa, copile, eu voiu face sĕ se umple straiţa acésta de banĭ."

Ḑicêndŭ acestea, moşulŭ porunci straiţei sĕ se umple cu banĭ şi în clipa aceea straiţa fŭ plină, — dér plină, sci, nu glumă, totŭ aurŭ ca sórele!

— „Bre!... mânce-o moliile straiţă" — îngână Berbecelŭ, — că ce minunată straiţă-i aceea!"

— „Haid' sĕ-i împărţimŭ frăţesce!" ḑise bĕtrânulŭ şi făcŭ trei boturele de galbenĭ.

— „Ce?.. N'auḑi, moşule,... dér trezesce-te pentru toţĭ sfinţii!"

— „De ce aşa, nepóte?"

— „Ci că mai întrebĭ? Nu veḑĭ, că suntemŭ numai doi, — pentru cine dér ai făcutŭ partea a treia de galbenĭ?"

— „D'apoi, voinice, partea a treia e făcută pentru acela, care a mâncatŭ inima din porumbulŭ nostru!"

— „Mulţumimŭ, drăguţŭ pretine!... Atuncĭ eu am două părţĭ şi tu una!... ce? Nu scii, că eu am mâncat'o?"

— D'apoi tu ḑiceai, că porumbii nu au inimă?"

— „D'apoi dreptŭ am ḑisŭ! ¡Décă li-o mâncămŭ, apoi mai potŭ avé porumbii inimă?... Ha?... Ḑi că minţŭ, — măcarcă io-ţĭ minţescŭ o dreptate câtŭ e ḑi de plugŭ ..... Şi-acu mulţumimŭ de banĭ, haid' către Raiu!"

— „Haid', nepóte, haid', — dér vai, multŭ e până 'n Raiu!"

Bĕtrânulŭ dela o vreme începŭ a fi mai tăcutŭ şi mai sborşitŭ. Ajunseră prin têrgurĭ şi în câte-va ḑile feciorulŭ se curăţĭ de galbenĭ, aşa că nicĭ elŭ singurŭ nu scia cum i-a topitŭ. Apoi erăşĭ sosi vremea fómei. Moşulŭ nu mai vorbea cu feciorulŭ nicĭ o vorbă şi amêndoi mergeau par' că la guşbă, atâtŭ erau de cutropiţĭ de drumŭ.

— „Că dór n'ai muţitŭ, mĕi moşule. Ce n'aiba? ce? nu mai ḑicĭ nimicŭ?"

Moşulŭ tăcea.

Mai merseră ei multă cale dealŭ şi vale, până ce Berbecelŭ era sĕ móră cum se cade de fóme, căcĭ bĕtrânulŭ îlŭ ducea totŭ prin codri şi pustiurĭ, pe unde nu găsiai urmă de omŭ.

— „Mânce-te svĕrcolacii, moşule", îşĭ gândi feciorulŭ, „tu umbli sĕ mĕ prăpădescĭ, dér las' că m'oiu despărţi eu de tine, ca şi cum nicĭ n'amŭ mai fi fostŭ la olaltă de când munţii!"

Dela o vreme ajunseră într'o poeniţă frumósă, şi moşulŭ, ostenitŭ de drumŭ, se culcă la umbra unui fagŭ sĕ se odihnéscă. Feciorulŭ se făcŭ, că şi elŭ vré sĕ dórmă, dér nu durmi, ci pe când moşulŭ durmea dusŭ, Berbecelŭ se sculă frumuşelŭ şi apropiându-se tiptilŭ, tiptilŭ de bĕtrânŭ, îi fură straiţa. Apoi punêndu-o în spate ḑise:" *Nu-ţĭ virî nasulŭ unde nu-ţĭ fierbe óla*" e la mine în spate. D'acu moşulŭ rĕmâe sănĕtosŭ, că m'oiu duce şi singurŭ... Hai, hai, ...dai dai... n'ai, n'ai... mai e înoă până la Raiu!"...

D'abia făcŭ câţĭ-va paşĭ şi étă că intr'o rĕsbócă de vale, pe când eşia luna de după munte, Berbecelŭ vede o gadină mare şi urîtă, fără formă, fără sémĕnŭ, era... nu sciu cum sĕ vĕ spunŭ, dér sciu că era tare urîtă.

„Óre ce-o mai fi şi asta?" se 'ntrebă feciorulŭ; „încă o aşa stahiă n'am mai vĕḑutŭ!"

— „Tacĭ, dragulŭ meu, că de n'ai fi eu, tu n'ai puté trăi.... eu sunt chiar *noroculŭ tĕu!*

— „Mĕi, ce naiba!... Apoi tu pe unde umbli pustiu şi pe mine mĕ laşĭ singur? ha? Na veḑĭ, acu sĕ-mĭ minţĭ una fripta, că de nu, o sĕ te 'nvĕţŭ eu a minţi!...

— „Dér lasă-mĕ, stăpâne. Eu voiu sĕ mĕ ducŭ înainte în Raiu, dér veḑi, de m'am întêlnitŭ cu draculŭ şi m'a pornit spre iadŭ."

— „Mânce-te lingórea nevoe ce ai tu sĕ umbli pustiu?.. *„Norocŭ, la straiţă!"* strigă Berbecelŭ deschiḑêndŭ straiţa, şi îndată noroculŭ fŭ ghemuitŭ în straiţă, cu de-a tăria.

agitare, atunci pe nedreptu amu fostu puşi sub acusă şi osêndiţi. Décă însă cuprinde agitare, atunci procurorulu facă-şi datorinţa chemărei sale şi tragă la rĕspundere, décă nu primo loco, precum s'ar cuveni, atunci celu puţinu secundo loco, *pe toţi membri* comitetului, care a redactatu „Replice", atâtu pe aceia, pe carĭ îi cunósce, pentru-că s'au însinuatu de bună voiă, câtu şi pe aceia, pe carĭ îi póte erua şi despre carĭ dice, că s'au ascunsu. Décă seriosu nu crede, că autorii „Replicei" nu suntu membrii numiţĭ cu numele ai comitetului şi conmembrii acestora, pe carĭ apĕratoriulu meu a vrutu sĕ-i numéscă, sub cuvêntu, că „Replica" nu e opulu unoru ómeni tineri, carĭ abia şi-au terminatu studiile: *atunci pe ce temeiu crede despre mine, că „Replica" e în parte opulu meu?* Că dór şi eu sunt încă tinĕru, ba cei mai multu, nicĭ nu mi-am terminatu încă studiile universitare?! Séu décă crede procurorulu, că din tinerimea studióşă numai eu am luatu parte la redactarea „Replicei", atuncĭ î-lu întrebu, de ce n'a ridicatu acusă în contra mea şi pentru-că am luatu parte la redactare? Autorulu e dóra unu delictu sui genuis separatu, pentru care-i prevĕdută în lege sancţiune deosebită? Séu dóra e marinimos şi nu vrea sĕ-mĭ mărésca pedépsa? Décă din consideraţiunĭ cătră persóna mea nu vrea sĕ mĕ acuse, atuncĭ nu-şĭ împlinesce datorinţa împreunată cu chemarea lui!

Décă n'am fostu acusatu pentru c'am luatu parte la redactare, ca sĕ-mĭ primescu pedépsa meritată şi pentru participare, — cum s'a pututu întêmpla, că întrebarea neincriminată a autoratului s'a făcutu obiectu de discusiune şi de doveditu în decursulu pertractărei? Şi cum s'a pututu întêmpla, că participarea mea la redactare, care ar fi sĕ se cualifice ca unu delictu sui generis separatu provĕdutu cu sancţiune deosebită, nu s'a luatu în considerare, ca delictu separatu, ci ca împrejurare agravantă, şi că din acéstă causă mi-s'a înăspritu pedépsa?

Faţă de întrebările premise şi scóse din dispositiile legei penale — până atuncĭ până când procurorulu nu-şĭ bate capulu şi nu vrea sĕ scie cine suntu autorii, editorii şi *toţi* rĕspânditorii „Replicei", atâtu de criminale, pe carĭ i-a declaratu de atâtu de criminalĭ — suntu constrînsu vrêndu-nevrêndu a da espresiune impresiunei, că scopulu luărei mele în góna *nu e a face dreptate, ci numai şi numai persecutarea politică, terorisarea politică*!

6) S'au vătĕmatu normele de procedură prin aceea, că referitoru la inculpatulu Nicolae Romanu în întregu decursulu pertractărei nicĭ vorbă n'a fostu, că óre cunoscut'a elu cuprinsulu „Replicei"? deşi acéstă întrebare nu e tocmai neînsemnată.

7) S'a restrinsu publicitatea prin aceea, că la începutulu pertractărei abia au fostu lăsate sĕ între în sala 15—20 persóne, pe când după ce s'au depărtatu Românii, carĭ voiseră sĕ între în sală, fără ca sĕ se fi schimbatu hotărîrea, prin carea se restrînsese publicitatea, sala s'a îndesuitu cu auditorii de naţionalitate maghiară, carĭ până la sfĕrşitulu pertractărei, ce-a duratu până la 4 óre după mieḑulu nopţii, pe de-o parte aplaudau freneticu şi de repeţite orĭ pe procurorु, pe de altă parte prin strigărĭ de displăcere împedeca pe apĕrătorĭ în apĕrare, ce n'a pututu sĕ nu influinţeze pe juraţĭ.

8) Vorbirea de acusă nu s'a interpretatu pentru *că nu s'a pututu interpreta* inculpaţilorु, dintre carĭ unulु scie puţinu, ĕră celălaltu nu scie nimicu unguresce.

9) Conducĕtorulu pertractărei a permisu procurorului a pune întrebărĭ apĕrătorilorु.

10) Tribunaluluु — în privinţa hotărîrei pedepsei — a aplicatu legea incorectu, deórece conformu §-lui 1 din legea penală nime nu póte fi pedepsitu cu altă pedépsă decâtu cu aceea, ce-o stipuléză legea. Indatorirea nóstră d'a publica sentinţa e — pe lângă pedépsă cu închisóre şi pe lângă pedépsă în banĭ — o pedépsă nouĕ grea, deşi pentru delictele circumscrise în §§ 172 şi 173 e a se aplica numai pedépsă cu închisóre şi în banĭ, ĕră nu publicarea provĕdută în patentă.

Pe basa celoru espuse rogu, prin apĕrătorulu meu Dr. Stefan Petrovicĭ, pe On. tribunalu sĕ binevoiéscă a presenta acestu recursu de nulitate Inaltei Curii regescĭ, ĕră pe acésta o rogu cu totu respectulu, sĕ binevoiéscă a cassa sentinţa vătĕmatóre.

Cu totu respectulu

Aurel C. Popovicĭ.

O nouă pocitură „patriotică?"

Când punemu cuvêntulu „patrioticu" între semne de citaţiune. se póte sci, că e vorba de ceva deosebitu, abnormu, de nu chiar nebunu, ce are trecere numai la şoviniştĭ, „Patriotică" a fostu de pildă broşura lui Pituk, „patriotice" suntu scrierile lui Moldovan Gergely, dér scimu cu toţii, că soiulu acesta de „patriotismu" pĕcătosu şi ticălosu obicĭnuimu a-lu deosebi de patriotismulu adevĕratu prin semnele citaţiunei....

Ni-a venitu la mână ḑilele aceste o învitare de prenumeraţiune la unu nou opu „patrioticu" trimisă în tóte părţile de unu anumitu Dr. Héya Mihály din Budapesta, care se recomandă ca „scriitoru alu mai multoru broşurĭ" (több füzet írója).

Nu pentru-că i-am da însemnătate acestui opu, ce are sĕ îmbogăţéscă în curêndu literatura şovinistă maghiară, ci numai ca de curiositate, ca sĕ védă cetitorii noştri până la ce gradu se póte urca bóla „patriotismului" scrîntitu, dămu aicĭ în traducere unele pasage din acéstă învitare.

Titlulu opului va fi: „Rĕsvrĕtirea amăgitorilorु naţionaliştĭ e neîndreptăţită, nebună şi prin urmare nu e de suferitu". Apoi ḑice mai departe d-lu Dr. Héya Mihály:

„Câtu este lumea de largă, numai în patria maghiară, înfrumseţată cu instituţiunile cele mai liberale, numai sub suveranitatea naţiunei maghiare, care 'şĭ păzesce libertatea propriă şi cinstesce libertatea altora se póte întêmpla ca: câţiva procatorĭ şi popĭ, carĭ pórtă în sine simburele nebuniei, şi ca adausu o cirédă de flăcăi necopţĭ de studenţĭ, sĕ călăréscă pe bâta fericirei de popóre séu mai bine a nebuniei de popóre şi şi sĕ molipséscă şi revolteze pe fraţii lorु de sânge credulĭ.

Guvernulu nostru trage multu dela gura rassei maghiare, numai ca sĕ sprijinéscă (!?) naţionalităţile şi sĕ le ridice din mocirla neculturei lorु pe nivelulu spiritului timpului; guvernulu purceḑêndu din presupunerea falsă, ca şi cum din bêtă ar puté face briciu şi din câne slănină, desmiérdă (Mĕi! Mĕi!) naţionalităţile şi le pune aşa ḑicêndu pe gâtulu rassei maghiare".

„...Biserica sfântă a naţiunei maghiare aşeḑată pe stânca puternică a constituţiunei sale, se bucură de-o esistenţă de o miie de anĭ. Acéstă biserică sfântă a datu multoru familii de popóre aflate aicĭ şi mai multoru popóre pribege în lume, unu adăpostu dulce şi siguru, carĭ fără îmbrăţişarea ei s'ar fi prăpăditu cu totulu. In acéstă biserică sfântă unu singuru Dumneḑeu este, Dumneḑeulu naţiunei mame maghiare; unu singuru altaru, înaintea căruia tóte familiile de popóre sĕ se arunce în pulvere: acesta este altarulu nationalu maghiaru. Cine nu vrea sĕ aibă locu la peptulu îmbrăţişĕtoru alu acestei biericĭ, cine nu îngenunche cu adoraţiune înaintea acestui altaru, sĕ iésă afară, pună-se sub aripile vulturului cu două capete, lege-se de straiţa muscălésca cu rublele séu umbrésca-se sub căciula de mielu română..."

Şi décă guvernulu naţiunei St. Stefanu e slabu pentru de a păzi sfinţenia acestei biericĭ, atuncĭ: josu cu elu! Patria acésta, corabia acésta a lui Noe, care a nutritu atâţia cânĭ necredincioşĭ la peptulu sĕu, are lipsă de unu guvernu tare, unu guvernu, care cu braţu de feru sĕ lovéscă pe revoltanţii înşelătorĭ..." „Unu guvernu tare ne trebue, care sĕ iea posiţiă şi faţă de Camarilla, care sĕ convingă acésta corporaţiune imorală şi próstă, că joculu ei orbu începutu la 1848 cu cavalerii lui *Hora şi Cloşca pe câmpulu de lângă Blaşiu*, a adusu Corónei austriace perderea Lombardiei şi a Veneţiei, a condusu la Königgrätz şi că joculu acesta alu Camarillei cu Hora-Cloşca s'ar fi sfîrşitu cu nimicirea totală a Austriei, décă n'ar fi fostu hiperloialulu Deák şi naţiunea maghiară gata de a uita. Da, guvernulu pururea credinciosu alu naţiunei maghiare sĕ spună camarillei, că în casu, décă ar înaugura unu nou valsu de camarilla la Blaşu orĭ Sibiiu, acela s'ar sfîrşi la Königgrätz, şi atuncĭ abia s'ar mai afla unu nou Deak şi o naţiune uitătóre, care sĕ mântuéscă împĕrăţia şi coróna împĕrătéscă. Va fi bine decĭ, décă Camarilla nu va începe ĕră hora dela Blaşiu-Königrätz şi va fi bine, décă cavalerii romanĭ cu cojócele lui Horea-Cloşca la auḑulu horei acesteia nu se vorु da ĕră la joculu lorु de ursu valaho-ţigănescu, care face lumea întrégă sĕ rîdă. Dela Blaşiu orĭ Sibiiu până la Königgrätz nu e lungu drumulu, — probatum est...

Mai e de lipsă sĕ adaugemu cevaşĭ la aceste neroḑii şi dobitocii ale nenorocitului „patriotu" de tagma celoru ce preamărescu „pe unu Moldovan Gergely şi Pituk".

Şi acestu „scriitoru de broşure", pe care nu le-a cetitu nimenea, mai are încă neruşinarea de a trimite chiar şi la particularĭ românĭ învitarea sa de prenumĕraţiune, plină de batjocură şi de ură faţă cu Românii! Nu scii ce sĕ facĭ, sĕ rîḑĭ orĭ sĕ plângĭ, vĕḑêndu uneltirile aceste nemernice ale acestoru „patrioţĭ" rĕtăciţĭ?

Literatură.

Apropiându-se anulu şcolaru 1893/4, ne luămu voiă a recomanda următórele cărţĭ şcolare:

1) **Noulu Abcdaru românescu**, de *Vasile Petri*. **Ediţiunea VIII, 1893.** Unu esemplaru legatu 25 cr.

2) **Legendaru, séu Carte de cetire pentru şcólele poporale**, de *Vasile Petri*. **Partea I, pentru alu 3-lea şi alu 4-lea anu de şcólă. Ediţiunea VII, 1893.** Unu esem. leg. 50 cr.

Cu privire la aceste cărţĭ, citămu aicĭ următorulu conclusu alu Reuniunei învĕţătorilorु românĭ din giurulu Gherlei, luatu în adunarea gen. dela 21 şi 22 Septemv. 1881:

Comisiunea însărcinată cu propunerĭ, prin referintele sĕu, prof. *V. Gr. Borgovanu*, dă cetire următoriului proiectu de propunerĭ:

„Accentuându-se din mai multe părţĭ necesitatea stabilirei unei uniformităţĭ în folosirea manualelorु de şcólă şi cu deosebire a *Abcdarului* şi *Legendarului*, carĭ (pe lângă catechismu) formézā basa instrucţiunei, ceea ce până în presinte nu se póte constata, de-óre-ce într'unu locu se folosesce Abcdarulu şi Legendarulu de I. Papiu, într'altulu alu lui Solomonu şi Munteanu (din Blaşu), pre cele mai multe locurĭ alu lui Gönczy şi pe cele mai puţine locurĭ alu lui V. Petri, ceea ce la tótă întêmplarea împedecă progresulu şi aşa destulu de greoiu alu învĕţămêntului, — după mai multe discusiunĭ se decide: *Comitetulu sĕ întrevină la Venerab. Consistoru, ca sĕ introducă în întréga diecesă, séu celu puţinu pre teritoriulu reuniunei nóstre* **Abcdarulu şi Legendarulu** *de Va-*

— „Aşa veḑĭ, stăi tu aci şi apoi sĕ vedemu, câtu e păn' la Raiu!"

Acu feciorulu, cu voiă bună că şi-a găsitu şi noroculu, trăgea nĕdejde s'ajungă în Raiu. Ei, dér în locu de Raiu, elu ajunse înaintea unei pescere, în care doi dracĭ bătea pe unu diavolu, — fiind că cesta i-a fostu batjocuritu, elu singuru pe amêndoi. Berbecelu, de-altu-felu bunu la inimă, sări sĕ-i despartă, dér apoi sci vorba ceea: décă te prinḑĭ cu draculu, ţi-ai mâncatu colaculu!" Aşa era s'o paţe şi Berbecelu. Cei doi dracĭ, cu diavolu cu totu, mi-se puseră pe feciorु şi zup! zup! ba începură a-i smulge unghiile şi era câtu p'aci sĕ-i scóţe şi ochii, décă tocmai, atuncĭ nu i-ar fi venitu în minte ceva:

— „Băgaţi-vĕ nasulu unde nu vĕ ferbe ólla!" strigă în clipa aceea feciorulu şi étă că toţĭ trei dracii se 'nfundară în straiţă.

— „Aşa veḑĭ!" îşĭ ḑise acum Berbecelu, „am sĕ storcu piperu din voi, mâncatu-v'ar fi fostu má-ta, că multu m'aţĭ căsnitu!"

Feciorulu legă apoi straiţa pe la gură şi porni la unu satu vecinu. Aci găsi elu unu ferarु, pe care-lu rugă sĕ-i pună straiţa pe nicovală şi s'o înfunde cu barosulu.

— „Mĕi, voinice, mĕi — lasă-ne de aicĭ!" se rugară dracii spăriaţĭ.

— „Sĕ nu vĕ deochiaţĭ! — ḑise feciorulu rîḑêndu.

— „Lasă-ne, că de nu, îţĭ mâncămu noroculu, pe care-lu avemu cu noi în straiţă!"

— „Mâncaţi-lu! Mai bine fără noroc, decâtu sĕ vĕ lasu, că prea m'aţĭ friptu!... Prinde, dadă, barosulu!"

Şi începu Faraonulu a âmblăti straiţa cu dracii, de-ţĭ părea că ese fumu. Dér de multă ciocârtélă, spărgêndu-se straiţa la unu locu, diavolii scăpară ca prin minune şi nu se opriră până 'n fundulu iadului.

De aci înainte feciorulu nostru umblă încă multu prin lume, cită Raiulu până ce îmbĕtrânì, dér totu nu-i dĕdu de cale

Odată auḑise elu, că într'o sfântă mănăstire se află unu taică părinte, bĕtrânu şi temĕtoru de Dumneḑeu. Câtu ce auḑi, aţă la elu se duse.

— „Taică Părinte", ḑise, „fii bunu, sĕ te ţină Dumneḑeu, şi-mĭ spune drumulu care duce la Raiu!"

— „Vai, creştine, vai multu e până Raiu!"

— „Bine, bine! Asta o sciamu de-a rostulu şi fără sĕ te 'ntrebu, — dér spune-mĭ, drumulu?"

Calugĕrulu luă atuncĭ pe Berbecelu de mână şi arătându-i prin feréstra pristolului, ḑise:

— „Veḑĭ tu rĕstócele, veḑĭ stâncile, munţii şi prăpăstiile acelea, printre carĭ curge rîuleţulu celu limpede şi curatu? Veḑi-lu, cum cade din înaltulu stâncilorु în adêncimea pământului şi ĕrăşĭ se scurge colo pe sub boltitura muntelui întunecosu? Veḑĭ acea văgăună cu atâtea strîmtorĭ şi prăpăstii înfiorătóre, fără începutu şi fără sfîrşitu?

— „Vĕdu!"

— „Sĕ sci decĭ, că acesta-i drumulu, ce duce la Raiu. Numai pe acelu drumu poţĭ ajunge, dér décă vei cădé, décă vei greşi numai unu pasu, apoi ai isprăvit'o cu Raiulu. De aceea ḑicu eu, că vai, vai, multu e până 'n Raiu!"

— „Pare că te 'nşélă vederea, Taică Părinte. Nu veḑĭ colo, încolo, de céstă parte, unu drumu frumosu, pe din josu cu ţelină móle de aramă, ér pe de marginĭ cu pomĭ cu frunḑe de aurु? Uite câmpulu celu cu florĭ şi cu totu feliulu de bunĕtăţĭ, nu veḑĭ cum mergu toţĭ rîḑêndu şi şăguindu pe cestu drumu minunatu? Cine sĕ pótă rĕsbi prin rĕstócele tale?"

— „Fii cuminte, fĕtulu meu, şi ascultă ce ţi-oiu spune: Drumulu ce-mĭ areţĭ e frumosu şi ademenitoru, dér elu duce dreptu în fundulu iadului. E lunecosu şi celu ce apucă pe elu, răpede înaintéză, dér înaintéză spre suferinţa de vecĭ. Drumulu ce-ţĭ arătu eu, e colţuros şi rĕu, dér vorba ceea:

După rĕu vine apoi bine
Că-i lăsatu de óre-cine;
După bine, vine rĕu,
Decĭ alege-ţĭ fĕtulu meu.

— „Hm! hm!.. Scii ce, Taică Părinte? eu îmĭ alegu drumulu celu bunu şi frumosu, — apoi ce-a fi scrisu!"

— „Pfui satano!... Atuncĭ piei de pe aicĭ, pĕcătosule!" rĕspunse bĕtrânulu nĕcăjitu şi cu lacremile în ochĭ.

Feciorulu luă straiţa în spate, porni pe drumulu celu frumosu şi nicĭ nu luă bine séma până se pomeni la póra iadului. Aci Berbecelu luă bâta şi începu a bate în pórtă; câţiva diavolĭ şi sărire numai decâtu ca sĕ-i deschiḑă, dér atuncĭ unulu din-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

sile Petri, ca unele ce **întrecŭ tóte celelalte din punctŭ de vedere metodicŭ și didacticŭ".**

Dela acelaşĭ autorŭ:

3) **Planŭ de lecţiunĭ** pentru şcóle elementare românescĭ. Intocmitŭ pe 30 de sĕptĕmânĭ. Broşură de 5 cóle, 25 cr; trimisŭ prin poştă 30 cr.

4) **Legea de pensiune** pentru învĕţătorii poporalĭ din Ungaria, dimpreună cu ordinaţiunile ministeriale publicate în urmă. Unŭ esemplarŭ broşuratŭ 20 cr., trimisŭ prin postă 22 cr.

Calea spre înavuţire.

de I. Dariu.

4. Muncă şi străduinţă.

(Urmare)

In aceeaşĭ vreme munca e o pedépsă, o sarcină, dér e şi o cinste, o îndestulire, o plăcere. E pedépsă pentru-că a dat'o omului însuşĭ Dumnedeu în urma călcării poruncii sale. Munca cere óre-care încordare trupéscă şi sufletéscă, pe care omulŭ n'ar face-o bucurosŭ, décă ar puté scăpa de ea. Omulŭ muncitorŭ de-a pururea pizmuesce pe celŭ ce nu e silitŭ a muncì, tot-d'auna gândesce, că celŭ ce nu muncesce trăesce mai bine, e mai fericitŭ decâtŭ elŭ. Dreptŭ aceea elŭ ţine munca ca o pedépsă, ca o sarcină, de care mulţĭ suntŭ scutiţĭ în lume. Décă cum-va va ajunge muncitorulŭ în posiţie de a avé ce-i trebue, şi trece în rĕpaus, iute îlŭ cuprinde urîtulŭ şi vede că astŭ-feliu s'a înşĕlatŭ, că fără lucru nu merge. Incepe ér' a lucra, urîtulŭ fuge, elŭ devine veselŭ. Acum nu mai pizmuesce pe celŭ ce nu muncesce şi vede că munca nu mai e pedépsă, nicĭ sarcină, ci e o plăcere, binecuvêntare.

Munca e cinste prin aceea, că omulŭ lucrătorŭ şi harnicŭ înaintéză din ḑi în ḑi şi e bine vĕḑutŭ de alţĭ ómenĭ, pe când leneşulŭ e defaimatŭ.

„Leneşulŭ e defăimatŭ
„Şi totŭ îndărătŭ e datŭ".

Munca e îndestulire pentru aceea, pentru-că celŭ-ce lucră, are ce-i trebue, casa sa e îndestulită cu de tóte ér' a leneşului e gólă şi pustie. Chiar şi animalele lucrătóre suntŭ încă din vechime luate de pildă din partea ómenilorŭ, suntŭ lăudate şi în mare cinste ţinute. Astŭ-feliu cetimŭ la pildele lui Solomon, cap. 6 st. 6—8: *„Mergĭ la furnică, o leneşule, şi urméză vĕḑendŭ căile ei, şi fii mai înţeleptŭ decâtŭ dênsa. Că aceea nefindŭ lucrătóre de pămêntŭ, nicĭ avêndŭ pe cine-va sĕ o îndemne, nicĭ ia stăpânŭ fiindŭ, 'şĭ gătesce véra hrană, şi multă strênsóre face în vremea secerişului. Séu mergĭ la albină, şi vei cunósce câtŭ este de lucrătóre, şi câtŭ de curatŭ lucru face ea, ale cărei ostenele împĕraţii şi săracii le întrebuinţéză spre sănĕtate, şi de toţĭ este iubită şi mărită, mĕcarŭ de şi este slabă de putere, ci pentru înţelepciune cinstindu-o au luatŭ înainte".* Ér poetulŭ de aḑĭ cântă:

„Omulŭ şi furnica, câte fiinţe suntŭ
Tóte au sĕ lucre aicĭ pe pămêntŭ.
Vermii facŭ mĕtase, albinele miere;
Cine şéde 'n lene, cu ruşine piere.
Cânii păzescŭ turme, oile ne 'mbracă,
Omulŭ dér sĕ cade şi mai multŭ [sĕ facă.
Şi fără-a muncì, e prostŭ dobitocŭ;
Tóte înaintéză şi elŭ stă pe locŭ".

C. Boliac.

Munca e o plăcere, pentru-că omulŭ lucrătorŭ, omulŭ cu tragere de inimă la lucru, nu pote răbda fără a face ceva. Pentru elŭ tocmai nelucrarea e o sarcină, o pedépsă, pe care n'o póte purta, ér munca e plăcere fiă chiar şi numai spre trecere de vreme. Cu câtă plăcere nu sĕ apucă omulŭ harnicŭ de muncă în ḑorĭ de ḑi şi câtă bucuriă nu simte séra în inima sa, décă ş'a sfĕrşitŭ lucrulŭ cum sĕ cade!

Numai omulŭ muncitorŭ e pusŭ la loculŭ lui. Omulŭ nelucrătorŭ şi leneşŭ e departe de scopulŭ, pentru care a fostŭ făcutŭ. In casa lui tóte mergŭ d'a dindósele, averea scade; datornicii îlŭ supĕră în tótă ḑiua; ajunge în sărăcie, de unde numai mórtea îlŭ mai póte scăpa. Afară de acestea perde puterea de a lucra, îlŭ cuprinde urîtulŭ, simte că viéţa e unŭ lucru nefolositorŭ pentru elŭ; e tot d'auna nemulţămitŭ cu sine şi cu alţii; ajunge a sĕvêrşi fapte rele, că omulŭ décă nu face ceva bine, face ceva rĕu; în urmă ajunge la desnădăjduire, viéţa i sĕ scurtéză din ḑi în ḑi şi curêndŭ, înainte de vreme, se duce în mormêntŭ,

Glasulŭ dumneḑeescŭ şi firea întrégă chiamă pe toţĭ ómenii de orĭ-ce stare şi vêrstă la lucru. Firea e totŭ aceea pretutindenea; ea însĕ e mută, décă omulŭ nu-i dă glasŭ prin munca sa spre binele sĕu, după cum ḑice poetulŭ:

„Dér' ţéra-i totŭ aceea, frumósă, [roditóre;
Totŭ limpede e cerulŭ, câmpia zîm- [bitóre,
Şi munţii cu păraie, cu piscurĭ, [cu zăpeḑĭ;
Şi nopţite de véră suntŭ tóte 'ncân- [tătóre.
Cu faţa-ţĭ argintie, tu, lună! scân- [teezĭ
Şi prin desişŭ, în crângurĭ, ca fla- [cărĭ văpăiezĭ!

E mută însĕ firea, când omulŭ [n'o învie,
Când elŭ nu varsă 'ntr'ênsa su- [flarea lui cea vie."

A. Odobescu.

Totŭ ce e mare şi frumosŭ în lume vine dela lucru. Sciinţa pe ale cărei picióre ne scoborîmŭ în fundulŭ pămêntului şi pe ale cărei aripĭ ne ridicămŭ la cerŭ, se póte câştiga numai prin muncă şi străduinţă neîntreruptă. Civilisaţia, progresulŭ, la care a ajunsŭ lumea de aḑĭ, e resultatulŭ muncii. Insuşĭ geniulŭ, flórea cea mai frumósă şi mai nobilă a omenirei, nu este alt-ceva decâtŭ destoinicia (capabilitatea) de a lucra neîntreruptŭ (intensivŭ), puterea de a lucra cu stăruinţă şi străduinţă neslăbită. Munca este unŭ serviciu dumneḑeescŭ, o datoriă sfântă de împlinitŭ, unŭ cântecŭ de laudă, e însaşi viéţa.

Cei mai nenorociţĭ ómenĭ din lume suntŭ sigurŭ aceia, carĭ nu sĕ îndeletnicescŭ în nicĭ unŭ lucru şi carĭ petrecŭ viéţa în nelucrare şi trândăviă. Ei suntŭ numai o sarcină netrebnică, pe care o duce pămêntulŭ în spinarea sa. In lucru e mântuirea, pacea, liniştea şi fericirea omului.

(Va urma.)

Instrucţiunĭ
pentru publicŭ
asupra mĕsurilorŭ apĕrătóre în contra colerei.

1. Colera este o bólă molipsitóre, pe care o iau ómenii sănĕtoşĭ dela bolnavii de coleră, dela morţii de coleră, s'au dela diferite lucrurĭ, carĭ s'au aflatŭ în case unde a zăcutŭ cine-va de coleră. Colera se mai produce prin curţĭ, maidane şi strade necurate, unde bolnavii de coleră au depusŭ excrementele şi materiile vĕrsate, precum şi prin apa de bĕutŭ şi de spelatŭ amestecată cu asemenea necurăţenii; necurăţeniile bolnavilorŭ nu producŭ tot-d'auna coleră îndată după ce au fostŭ depuse în acele locurĭ, ci de multe-orĭ după trecerea de mai multe ḑile. Ne putemŭ apĕra contra colerii, décă ne ferimŭ d'a întra în casele unde au zăcutŭ bolnavĭ de coleră, de a atinge lucrurĭ carĭ vinŭ din asemenea case precum şi morţii de coleră, décă ţinemŭ casa, curtea şi strada curată şi décă nu întrebuinţămŭ apă necurată.

2. Ómenii carĭ trăescŭ regulatŭ, carĭ se culcă de vreme, carĭ nu mănâncă lucrurĭ crude, ci bucate fierte calde, în cătăţime moderată, carĭ locuescŭ în case luminóse şi bine aerate, carĭ nu beau multe bĕuturĭ spirtuóse, suntŭ mai puţinŭ espuşĭ la coleră, decâtŭ aceia carĭ trăescŭ neregulatŭ, mâncândŭ multe póme, murăturĭ şi alte alimente crude, ca suntŭ dedaţĭ bĕuturilorŭ, carĭ locuescŭ în case strîmte, întunecóse, nu curate.

Sĕ nu se mănânce dér în timpulŭ colerii lucrurĭ crude, negătite precum salată, castraveţĭ, ardei, póme ci numai bucate gătite la focŭ, lapte fiertŭ, póme făcute compotŭ. Sĕ nu mâncămŭ şi sĕ nu bemŭ nimicŭ dintr'o băcănie, dintr'o brutărie, dintr'o cârciumă orĭ bragagerie în care se află unŭ bolnavŭ de coleră.

3. Ómenii deprinşĭ cu viaţa regulată cată sĕ nu schimbe obiceiurile lorŭ.

Nimenĭ sĕ nu se expue la răcélă, sĕ nu iasă de diminéţă din casă pe nemâncate, ci sĕ mănânce orĭ bea ceva caldŭ.

4. Apa stătută, apa de gârlă necurată, apa din puţurĭ din apropierea grajdurilorŭ, hasnalelorŭ şi altorŭ locurĭ din carĭ se potŭ strecura necurăţenii în puţŭ şi orĭ-ce apă care este turbure şi cu mirosŭ póte aduce veni vătămătóre. Apele de gârlă din carĭ s'au scursŭ necurăţenii din private, din spĕlătorii şi alte lăturĭ sunt fórte periculóse.

5. Apa necurată devine bună de bĕutŭ prin ferbere. Apa din izvóre aflate în depărtare de oraşŭ se póte bea fără pericolŭ. Cine este însĕ silitŭ sĕ bea apă de puţŭ ori de gârlă, va face bine sĕ férbă şi sĕ o pue sĕ se rĕcéscă într'unŭ loc curatŭ, orĭ sĕ o umple în sticle, care le va ţine bine astupate.

6. Pe câtŭ se póte sĕ nu şéḑă mulţĭ ómenĭ într'o singură cameră şi familiile carĭ posedă multe încăperĭ, sĕ le ocupe tóte spre a nu se strica aerulŭ prea multŭ din necontenita şedere şi dormire într'o singură cameră; sĕ se deschidă de multe orĭ pe ḑi ferestrele şi uşile pentru aerarea casei.

7. Camerele, întrările, coridórele, scările, plimbătorile şi curţile caselorŭ sĕ se ţină cu desĕvêrşire curate. Gunóiele şi alte necurăţenii sĕ nu zăbovéscă multŭ timpŭ în curţĭ, lăturile sĕ nu şéḑă în curţĭ, formându băltace.

8. Cei sănĕtoşĭ sĕ nu mănânce şi sĕ nu bea în camera bolnavului, sĕ nu mănânce bucate, carĭ s'au aflatŭ în acea cameră, sĕ nu bea apa, care s'a aflatŭ acolo într'unŭ vasŭ deschisŭ. Cei carĭ îngrijescŭ pe bolnavĭ sĕ-şĭ spele mânele de mai multe-orĭ pe ḑi, mai alesŭ înaintea mâncării, sĕ schimbe vestmintele, când sunt mânjite dela bolnavŭ şi sĕ le desinfecteze. Décă suntŭ silitĭ a merge în alte case, sĕ se cureţe mai întâiŭ şi sĕ sĕ schimbe vestmintele.

---

tre ei, ce era schilavŭ ca vai de pomana lui, sare de-odată şi începe a striga:

— „Ho, ho, ho, mĕi! Ho! Nu-lŭ lăsaţĭ înăuntru pe acestŭ pămênteanŭ!"

— „Dér de ce, mĕi Scaraoschi?"

— „Păi, dér ce gândiţĭ voi? Nu vedeţĭ, cum m'a schilăvitŭ, de nu mai sunt bunŭ de nimicŭ?... Lăsa-ţi-lŭ sfinţilorŭ şi nu vĕ faceţĭ de lucru cu elŭ, că-lŭ sciu eu cine e. Elŭ are o straiţă, în care, câtŭ ce lŭ lăsămŭ sĕ între înlăintru, pe toţĭ ne bagă şi apoi chiamă sfinţii şi ne îmblătescŭ până ne facŭ turtă. Nu vedeţĭ ce am păţitŭ eu şi cu soţii mei?"

— „Décă-i aşa", poruncì atuncĭ Luciferŭ, „lăsaţĭ pórta închisă şi nicĭ într'unŭ chipŭ aicĭ sĕ nu-lŭ slobozitĭ. Ducă-se elŭ în Raiu şi acolo încaere-se cu cine-i place, dér aicĭ n'are ce căuta!"

— „Dér hĕi, odată mĕi! Deschideţĭ, dracilorŭ, sĕ vĕ vĕdŭ iadulŭ, ce mĕ mai ţineţĭ aicĭ?"

— „Luciferŭ ni-a poruncitŭ sĕ nu te slobozimŭ!"

— „D'apoi unde sĕ mĕ ducŭ?"

— „Du-te la Raiu!"

— „Şi mai bine, ei dér nu sciu drumulŭ!"

— „La stânga este o cărăruşă îngustă, pe care te sui în susŭ şi de-acolo eşindŭ, dai în rîtulŭ sfântŭ dela pórta Raiului."

Câtŭ ce auḑì Berbecelŭ acestea, raita la fugă şi după puţinŭ timpŭ începŭ a bocăni la pórta Raiului.

— „ Hi, uşerule, fire-ai afurisitŭ, dér deschide odată! N'auḑĭ de când totŭ bocănescŭ aicĭ?"

— „Mai încetŭ, nepóte; pentru tine nu este locŭ în Rai!"

— „Aşa?.... Hm! Ĕn' ridică ţĭ oţîră capulŭ sĕ-ţĭ vĕdŭ şi eu cinstita faţă!"

— „Ĕtă-mĕ-sŭ! Ce vréi?"

— „Bré!... dér tu erai, uncheşule?... Pfui, ucigă-te sfânta cruce... Uite ḑeu; bĕtrânulŭ, prostulŭ, a ajunsŭ mai iute ca mine la Raiu! O, că nu te-a fostŭ tocatŭ,... dér cum naiba? Pare că ai apucatŭ încă şi în slujbă... Pfui, uite la elŭ!.. că dór nu te vorŭ fi pusŭ portarŭ?"...

— „Nu te-am întrebatŭ, pĕcătosule. Veḑĭ şi te sterge de p'aicĭ, că nu-i Raiulŭ de nasulŭ sĕu!

— „Tacĭ, moşule, nu te fuduli... Da că ḑĕu, gluma-i glumă, şaga-i şagă, deschide-mĭ, uncheşule, dragă,... ce te mai codescĭ atâta?"

— „Dér scii tu cu cine vorbescĭ, pĕcătosule?" întrebà Sântu-Petru.

— „D'apoi cu moşulŭ, cu uncheşulŭ, pe care numai eu l'am făcutŭ de-a hĕrĕḑitŭ Raiulŭ.... L'am adunatŭ golanŭ de pe drumurĭ şi-acu nu mai vré sĕ mĕ cunóscă!... Ei, că nu eştĭ la noi, că ţi-aşĭ da eu de ce ţi-i sîrgă!"...

— „Ĕu sunt *Sfântulŭ Petru*, pĕcătosule; te-am ispititŭ şi am vĕḑutŭ ce sufletŭ ai... Mergĭ la iadŭ, gemĭ acolo în căldarea lui Scaraoschi şi apoi póte, că la a doua venire a Domnului vei scăpa, dér numai de te vei pocăi!"

— „Că bine ḑicĭ, Sfinte Petre! 'Mĭ aducŭ şi eu aminte câte mi-ai făcutŭ, dér acum ... trécă ducă-se. Deschide odată uşa şi nu te mai codi!"

— „Nu se póte! La iadŭ cu tine, pĕcătosule!"

— „Dér décă în iadŭ nu mĕ lasă, cine e de vină? Că dór honzdrăncănit'amŭ destulŭ şi nu m'au lăsatŭ, voi încă sé nu mĕ lăsaţĭ?... Apoi într'unŭ locŭ trebue să fiu, că dóră numai nu me-ţĭ face de batjocură!"

— „Tu eştĭ de vină, pămênteanŭ pĕcătosŭ, ce eştĭ! Pe lângă altele, mi ai mai furatŭ şi straiţa"...

— Da mâncă-ţĭ straiţa!" strigà atuncĭ feciorulŭ nĕcăjitŭ, aruncându-i-o peste pórtă; dér iute după acésta adăugà:

— *„In clipă sĕ fiu cu nasulŭ unde nu-mi ferbe óla!"* Ḑicêndŭ acestea, numai étă ca pĕcătosulŭ de Berbecelŭ, cu noroculŭ lui, se pomenì în straiţa lui Sântu-Petru. Din straiţă eşì şi o luà prin Raiu, de unde nu-lŭ mai putŭ huidui nicĭ Sântu-Petru până 'n ḑiua de aḑĭ..

*

Apoi iertaţĭ, mĕ rogŭ, că aşa sŭ poveştile. Nu cumva sĕ gândiţĭ, că v'am minţitŭ o dreptate, ci sĕ sciţĭ, că am îndreptatŭ o minciună câtŭ ḑiua de erĭ.

Séra bună, dragii moşului; ne-omŭ mai întêlni noi şi-apoi érăşĭ ne-omŭ despărţi, — séra bună!

I. Rodina.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

9. Décă o familiă locuesce într'o singură cameră și cine-va din familiă se bolnăvesce de coleră, este necesarŭ, ca sĕ fiă transportatŭ la unŭ spitalŭ îndată, nu numai din causă, că acolo va fi mai bine căutatŭ, ci și pentru ca sĕ nu se bolnăvéscă și cei-l'alțĭ membri ai familiei.

10. Obicĭnuitŭ colera începe cu durerĭ micĭ de inimă orĭ cu urdinare fără nicĭ o durere. Décă asemenea bolnavĭ se caută îndată, ei se vindecă mai totŭ-déuna, décă însĕ ei nu oprescŭ urdinarea, atuncĭ se arată adevĕrata coleră, cu vĕrsăturĭ, cu eșire afară necontenită, cu cârcei la pulpe, cu stingerea glasului, cu încetarea udului, cu sudorĭ recĭ; dér și tóte aceste suferințe au lécŭ, bolnavii de coleră nu trebuescŭ sĕ móră toțĭ, ci cei carĭ chiamă medicĭ de timpuriu scapă în mare parte. Cei săracĭ sĕ chieme dér îndată pe mediculŭ comunalŭ alŭ secțiunei în care locuescŭ. Bolnavii sĕ nu pérdă timpulŭ cu lécurĭ băbescĭ și cu doctorii de casă, ci sĕ céră ajutoriulŭ unui medicŭ de-la începutulŭ bólei, când scăparea este încă cu putință.

11. Décă cine-va s'a bolnăvitŭ de coleră, trebue sĕ se curețe (sĕ se desinfecteze), totŭ ce vine dela acelŭ bolnavŭ, totŭ ce elŭ a atinsŭ, pentru ca sĕ nu se molipséscă locuitorii acelei case, precum și alte persóne. Acéstă desinfecțiune trebue sĕ se facă cu cea mai mare grabă.

Excrementele și materiile vĕrsate sĕ se desinfecteze chiarŭ în camera bolnavului, înainte de a se vĕrsa în latrină (în hasna), cu acid carbolicŭ (acid fenic) purŭ o parte topită în 20 părțĭ apă, turnêndu-se acéstă amestecătură în ólă, spĕlându-se cu dênsa óla, lighianulŭ, patulŭ și alte mobile, precum și pardoséla mânjită, asemenea se vorŭ desinfecta cu acid carbolicŭ o parte la 20 părțĭ apă (5 la 100) tóte pânzăturile (rufele) pătate cu excremente orĭ cu materii vĕrsate. Pânzăturile necurate, înainte de a se scóte din camera bolnavului și înainte de a se da la spĕlatŭ, se vorŭ muia într'unŭ vasŭ umplutŭ cu 5 părțĭ acid carbolicŭ topitŭ în 20 părțĭ apă; décă nu se ia acéstă mĕsură, spĕlătorésa se bolnăvesce cea dintâiu de coleră, de vreme ce spĕlarea pânzăturilorŭ ast-felŭ desinfectate este cu desĕvirșire nevătămătóre. Scaunulŭ privatei și pardoséla privatei se vorŭ spĕla asemenea cu acid carbolicŭ 5 părțĭ la 100 părțĭ apă, nu numai în casŭ de adevĕrată coleră, ci și la orĭ-ce urdinare în timpulŭ molimei (epidemiei) de coleră. In umblătóre se varsă în fiă-care dĭ prin gura fiă-cărui scocŭ celŭ puțin câte 1 litră de calaicanŭ (sulfatŭ de fierŭ) topitŭ în apă, sĕ nu se verse în umblătóre materiile, carĭ vinŭ dela unŭ bolnavŭ de coleră fără a se desinfecta, căcĭ atuncĭ se otrăvesce tótă umblătórea și ómenii sănĕtoșĭ, carĭ intră în ea, se potŭ molipsi.

In lipsă de acid carbolicŭ, óla de nópte, excrementele și materiile vĕrsate se potŭ desinfecta cu chlorur de zinc, 5 părțĭ la 100 părțĭ apă, séu cu pétră vînătă (sulfatŭ de cupru), séu cu calaican (sulfatŭ de fierŭ) o parte la 10 părțĭ apă, turnându-se în ólă orĭ lighianŭ în cătățime mare, pentru ca materiile sĕ fiă cu desăvêrșire acoperite.

12. Cadavrele celorŭ morțĭ de coleră se vorŭ desinfecta asemenea îndată după mórte învĕlindu-se într'unŭ cérșafŭ (lepedeu) muiatŭ în acid carbolicŭ, o parte topitŭ în 20 părțĭ apă. Așternutulŭ lorŭ nu se va scóte din cameră înainte de a fi desinfectatŭ. Mortulŭ se va pune în grabă într'unŭ sicriu (cosciugŭ), care se va mai stropì pe din lăuntru și pe din afară cu acidŭ carbolicŭ 5 la sută și se va închide. Inmormêntarea se va face îndată după ce mediculŭ comunalŭ va fi verificatŭ mórtea. Nu se va duce în biserică nicĭ unŭ mortŭ de coleră.

13. După scóterea mortului din casă séu după însănĕtoșarea bolnavului, se vorŭ desinfecta camerile în carĭ au zăcutŭ în timpulŭ bólei orĭ în care a fostŭ aședatŭ sicriulŭ. Mobilele se vorŭ depărta dela părețĭ, pentru ca aerulŭ sĕ tragă bine și în jurulŭ mobilelorŭ. Diferitele lucrurĭ carĭ au trebuință a fi desinfectate, precum vestminte, saltele, plapomĭ, perine, covóre, se vorŭ pune pe scaune séu se vorŭ atêrna pe frînghii întinse prin camere, se vorŭ aduce în acele camere mangale cu cărbunĭ aprinșĭ, carĭ se vorŭ acoperì cu cantitate mare de puciósă și apoi se vorŭ închide ferestrile și ușile, lăsându-se închise celŭ puținŭ 8 óre, în care timpŭ trebue sĕ vadă cineva prin feréstra închisă, décă nu se aprinde ceva spre a prevenì la timpŭ unŭ incendiu. După isprăvirea desinfecțiunei se vorŭ deschide ușile și ferestrile și se va aera casa mai multe dile.

MULTE ȘI DE TOATE.

Gluma unui englesŭ.

Unŭ englesŭ flegmaticŭ, istorisia deunădĭ la o cafenea din Londra urmatorulŭ lucru:

— Eu nu mai mănâncŭ de-o vreme încóce decâtŭ ouĕ fierte. Și sĕ vedețĭ unŭ lucru: Ca sĕ fierbŭ oulŭ, nu-mĭ trebue nicĭ apă, nicĭ focŭ.....

— Ei, cum așa?

— Fórte bine. Eu am 3 găinĭ și cum suntŭ căldurile astea marĭ, legŭ găinile de unŭ stâlpŭ aședatŭ la sóre. Găinile stau acolo chiticŭ și când ouĕ, apoi ouĕ, ouĕ rĕscópte.

*

Societate de căsĕtorii.

Diarele englezescĭ istorisescŭ, că în Glascow s'a deschisŭ o adevĕrată vênătóre pentru strĕinele bogate, carĭ se ducŭ prin acea țéră.

Tinerii vênătorĭ de fete séu femei de măritatŭ, s'au constituitŭ într'o societate, alŭ cărei scopŭ este de a face totŭ posibilulŭ, ca membrii ei sĕ se căsĕtoréscă cu strĕine bogate.

Ca sĕ facĭ parte din societate, mai întâiu de tóte trebue sĕ fii unŭ frumosŭ și elegantŭ tênĕrŭ, de nascere nobilŭ, și poțĭ sĕ nu posedĭ nicĭ unŭ titlu academicŭ.

Când se presintă o bună ocasiune, comitetulŭ centralŭ alŭ cărui sediu este la Glascow, anunță pe cutare séu cutare membru, căruia societatea îi pune la disposiție suma necesară pentru drumŭ și pentru ca sĕ pótă sta trei sĕptămânĭ, pe lângă frumósa în contra căreia s'a întreprinsŭ vênătórea.

Membrulŭ alérgă îndată, pe câmpulŭ de luptă, descinde la unulŭ din cele mai marĭ otelurĭ, légă cunoscințe în tóte părțile.... până când reușesce sĕ facă cunoscința ființei care este scopulŭ călătoriei sale.

La sfîrșitulŭ celei de a treia sĕptĕmână societatea trimite la fața locului unŭ inspectorŭ, însărcinatŭ ca sĕ se informeze la ce punctŭ au ajunsŭ afacerile amoróse ale membrului candidatŭ de însurătóre.

Décă acesta nu a făcutŭ progrese visibile, este îndată rechematŭ.

Décă din contră, lucrurile mergŭ bine societatea continuă a furnisa fondurile necesare pentru ca sĕ pótă face darurĭ logodnicei sale, și pentru tóte cheltuelile ca sĕ fiă câtŭ se póte mai repede progresulŭ traratívelorŭ.

Odată căsĕtoria contractată membrulŭ varsă în fondulŭ societății o sumă anumită la fiă-care mie de lei din zestrea ce a primitŭ.

Tragerĭ la sorțĭ.

Losurĭ Creditŭ 1858. 1 Sept. ser. 21 84 98 274 802 853 862 946 1075 1441 1444 1603 1961 2445 3129 3294 3548 3726 4149.

Tragerea următóre la 2 Ian. 1894.

Crucea r. austr. 1 Sept. s. 137/43 211/14 455/9 890/15 1606/33 1823/23 1854/26 2740/47 2957/38 3604/35 3678/3 6025/27 6411/43 6532/35 8282/43 8456/10 8537/32 9517/45 9941/28 10293/8 10647/42 10817/25 11157/10 11237/8 11604/24 11709/41 11830/24.

În amortisare ser. 8 454 1183 1221 1240 1390 1370 1832 1866 1875 2347 3099 3447 3455 3494 3646 4175 5466 5641 5851 5967 6135 6305 6328 6903 6967 7261 7766 7937 8025 8814 8894 9034 9410 9641 9649 9848 9909 10427 10460 10733 10804 10840 10980 11011 11470 11646 11673 11767 11773.

Basilica, 1 Sept s. 266/95 337/69 368/57 442/89 546/91 689/68 777/79 836/40 904/50 920/35 1148/93 1214/5 1342/36 1354/83 1364/26 1369/9 1394/73 1668/74 1670/41 1823/43 1880/33 1897/69 2000/61 2117/29 2136/81 2183/29 2294/74 2333/92 2335/77 2389/32 2441/8 2514/100 2731/66 2772/24 2835/86 2915/41 2968/41 2995/49 3150/87 3175/97 3246/82 3380/31 3478/35 3579/3 3657/21 3729/54 3796/51 3867/38 3894/6 3960/50 4046/5 4247/13 4281/78 4416/84 4439/55 4471/9 4651/80 4736/33 4850/32 5086/78 5245/31 5425/85 5552/4 5545/48 5552/10 5566/42 5704/100 5752/9 5834/78 5859/40 5897/89 6012/99 6014/11 6917/91 6207/97 6221/12 6274/77 6532/56 6589/72 6675/13 7072/12 7172/42 7304/63 7317/80 7486/97 7493/19 7609/14 7628/72 7672/2 7777/5 7793/8 7942/47 7982/95.

În amortisare ser. 287 699 1070 1665 1750 2028 2304 3045 3626 3993 4047 4107 4306 4974 5354 5702 6028 6174 6623 6739 6915 7630.

Călendarulŭ sĕptĕmânei.

August. are 30 dile. Măsălar.

1893 Dilele săptĕm.	Călendarulŭ Iulianŭ	Călend. Gregorian	Sórele rĕsare	apune
Dum.	29 15 Tăi. c. Ioan	10 E 16 Nic. Tol.	5. 33	6. 18
Luni,	30 Alesandru Pavel	11 Atanasia	5. 35	6. 16
Marți,	31 Brêul P. V. Maria	12 Valeriu	5. 37	6. 14
Mercurĭ,	1 Sept. C. Sim. stêlp.	13 Ida și M lida	5. 38	6. 12
Joi,	2 M. Mamaut	14 † Inălțarea	5. 39	6. 9
Vinerĭ,	3 M. Antim	15 Nicodim	5. 41	6. 6
Sâmb.	4 Prof. Moise	16 Cornel și Cipr.	5. 43	6. 4

Bursa din Bucuresci

din 6 Septemvre n. 1893.

Valori	%	cumpĕr.
Rentă română perpetuă 1875	5%	101.—
Renta română amortisabilă . .	5%	96.—
dtto	4%	81.—
Renta rom. (rurale convertite)	6%	101.$^1/_2$
Oblig. de statŭ C. F. Române	6%	—.—
idem idem	4%	—.—
Imprumutulŭ Openheim 1866 .	8%	—.—
Imprumutulŭ Oraș. Bucurescĭ .	5%	—.—
idem idem din 1884	5%	89.$^3/_4$
idem idem din 1890	5%	91.—
Impr. or. B. cu prime Loz. fr. 20	—	—.—
Credit fonciarŭ ruralŭ	7%	—.—
idem idem	5%	95.$^3/_8$
Credit Fonc. Urb. din Bucurescĭ	7%	102.—
idem idem	6%	101.—
idem idem	5%	90 $^1/_2$
Credit Fonc. Urban din Iașĭ. .	5%	78.—
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10 fr	278.—
	V. N.	—.—
Banca Nation. ult. div. 84.45	500	15.95
Dacia-România ult. div. 35 lei	200	447$^1/_2$.
Naționala de asig. ult. div. 36 lei	200	—.—
Banca Rom. ult. div. fr. 12.— .	500	—.—
Soc. Rom. de Constr. ult. div. 15 l.	250	152.—
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 30	250	—.—
Soc. Rom. de Hârtie ult. 00	100	—.—
Soc. de Reas. ult. div. 16 l. aur	200	—.—
Societ. de Constr. ult. div. . .	—	—.—
Societ. de Hârtie ult. div. . .	—	—.—
20 francĭ aur	—	20.03
Banca Nation. a României .	—	—.—
Scompt.	6%	
Avansurĭ pe efecte	7%	
vansurĭ pe Lingourĭ	6%	

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 6 Septemvre n. 1893.

Sĕminţe	Cualitatea per Hect.	Prețulŭ per 100 chilogr. dela	până
Grâu Bănățenescŭ	80	—	—
Grâu dela Tisa	80	7.80	7.90
Grâu de Pesta	80	7.70	7.85
Grâu de Alba-regala	80	7.70	7.85
Grâu de Bácska	80	7.80	7.90
Grâu ung. de nordŭ	80	.—	.—

Sĕminţe vechĭ orĭ nouĕ	soiulŭ	Calitatea per Hect.	Prețulŭ per 100 chilgr. dela	până
Sĕcară		70—72	5.90	6.05
Orzŭ	nutrețŭ	60—62	5.60	5 90
Orzŭ	de vinars	62.64	6.15	6.60
Orzŭ	de bere	64.66	6.90	7.90
Ovĕsŭ		39.41	.—	.—
Cucuruzŭ	bănăț.	75	4.70	4.80
Cucuruzŭ	altŭ soiu	78	.—	.—
Cucuruzŭ	„	—	.—	.—
Hirișcă	„	—	.—	.—

Prețulŭ pe 100 chilograme.

Productediv.	Soiulŭ	Cursulŭ dela	până
Sem. de trif.	Luțernă ungur.	46.—	54.—
—	francesă		—.—
—		—.—	—.—
„	roșiă	63.—	68.—
Oleu de rap.	rafinatŭ duplu	38.—	38.50
Oleu de in		6.75	6.90
Uns. de porc	dela Pesta	54.—	54.50
„	dela țéră	—.—	—.—
Slănină	svêntată	47.—	47.50
„	afumată	53.—	54.—
Sĕu		39.—	40.—
Prune	din Bosnia în buțĭ	18.—	18.25
„	din Serbia în sacĭ	18.—	18.25
Lictarŭ	slavonŭ nou	15.50	15.75
„	bănățenescŭ	14.50	14.75
Nucĭ	din Ungaria		
Gogoșĭ	ungurescĭ		
„	sêrbescĭ		
Miere	brută	—.—	—.—
„	galbină strecurată	30.—	32.—
Ceară	de Rosenau	—.	—.
Spirtŭ	brutŭ	15.—	15.50
„	Drojdiuțe de spirt	17.50	17.50

Prețurile cerealelor din piața Brașovŭ.

Din 8 Septembre st. n. 1893

Mĕsura séu greutatea	Calitatea.	Valuta austriacă. fl.	cr.
1 H.-L.	Grâu cel mai frumos	6	40
„	Grâu mijlociu . .	5	60
„	Grâu mai slabŭ . .	5	—
„	Grâu mestecatŭ . .	4	—
„	Sĕcară frumósă .	3	60
„	Sĕcară mijlociă .	3	40
„	Orzŭ frumosŭ .	3	60
„	Orzŭ mijlociu .	3	40
„	Ovĕsŭ frumosŭ .	2	70
„	Ovĕsŭ mijlociu .	—	—
„	Cucuruzŭ	4	20
„	Mălaiu	3	40
„	Mazĕre	7	50
„	Linte	14	—
„	Fasole	3	40
„	Sĕmênță de inŭ . .	—	—
„	Sĕmênță de cânepă	4	—
„	Cartofĭ	1	40
„	Măzĕriche	—	—
1 kilă	Carnea de vită . .	—	52
„	Carnea de porcŭ .	—	48
„	Carnea de berbece	—	36
100 kil.	Sĕu de vită próspĕtŭ	23	—
	Sĕu de vită topitŭ	33	—

Cursulŭ losurilorŭ private

din 6 Septemvre n. 1893.

	cump.	vinde
Basilica . . .	8.90	9.40
Creditŭ	195.25	196.25
Clary 40 fl. m. c. . .	56.	58.—
Navig. pe Dunăre . .	137.—	137.75
Insbruck	27.—	28.—
Krakau	23.75	24.75
Laibach	23.75	24.75
Buda	57.50	58.50
Palffy	57.75	58.25
Crucea roșie austr. . .	18.25	18.75
dto ung. . .	12.20	12.60
dto ital. . .	13.50	14.—
Rudolf . . .	23.—	24.—
Salm . . .	66.—	67.—
Salzburg . . .	26.75	27.50
St. Genois . . .	67.—	68.—
Stanislau	41.—	—.—
Trieitine 4$^1/_2$% 100 m. c.	141.—	145.—
dto 4% 50 .	69.—	72.—
Waldstein . . .	46.—	47.—
Windischgrätz . . .	—.—	67.—
Sêrbescĭ 3% . . .	42.75	43.—
dto de 10 francĭ	—.—	—.—
Banca h. ung. 4%	128.—	128.80

Dr. Sterie N. Ciurcu

Viena, IX Pelikangasse 10.

Cabinetŭ de consultațiune cu celebritățile medicale și cu specialiștii dela facultatea de medicină din Viena.

Consultațiunĭ și prin corespondență.

Proprietarŭ: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Gregoriu Maiorŭ.**

5. **Verfälschte schwarze Seide.** Man verbrenne ein Müsterchen des Stoffes von dem man kaufen will, und die etwaige Verfälschung tritt sofort zu Tage: Echte, rein gefärbte Seide kräuselt sofort zusammen, verlöscht bald und hinterläßt wenig Asche von ganz hellbräunlicher Farbe. — Verfälschte Seide (die leicht speckig wird und bricht) brennt langsam fort, namentlich glimmen die „Schußfäden" weiter (wenn sehr mit Farbstoff erschwert), und hinterläßt eine dunkelbraune Asche, die sich im Gegensatz zur echten Seide nicht kräuselt, sondern krümmt. Zerdrückt man die Asche der echten Seide, so zerstäubt sie, die der verfälschten nicht. Die **Seiden-Fabrik G. Henneberg** (K. u. K. Hoflief.), **Zürich** versendet gern Muster von ihren echten Seidenstoffen an Jedermann, und liefert einzelne Roben und ganze Stücke porto- und zollfrei in's Haus.

Briefe kosten 10 kr. und Postkarten 5 kr. Porto nach der Schweiz.

Schimbare de locuință.

Am onóre a aduce la cunoscință on. publicŭ că

Salonulŭ meu de frisatŭ și rasŭ

dela 30 Augustŭ a. c. l'am strămutatŭ

în Strada Porții Nr. 48,

în casa d-luĭ Franciscŭ Papp.

Pracsa câștigată în decursŭ de maĭ mulți anĭ în Paris și Viena mă pune în posiție de a corespunde tuturorŭ recerințelorŭ.

Îmĭ permitŭ încă a observa că localulŭ cel mare și frumosŭ l a m arangiatŭ în modulŭ cel maĭ elegantŭ.

On parle français — **Mathias Kovács** friser. — Englisch spoken

2—2

Cheque-Conto la postă Nr. 505. — INSTITUTULŬ DE CREDITŬ ȘI DE ECONOMIĬ **„ALBINA"** **FILIALA BRAȘOVŬ,** — Giro-Conto la banca Austro-Ungară.

primesce depuneri spre fructificare pe lângă 4½% și plătesce însași darea de venitŭ pentru ele.

Escomptează cambiĭ cu interesse dela 5½ în sus;

Acordă împrumuturĭ pe ipotece, până la jumătate a valórei lorŭ **cu 6%;**

Lombardează efecte și monete, acordândŭ 85% din valórea de curs, și

Giuvaeriĭ și mărfurĭ acordandŭ ⅔—¾ a valórei lorŭ ca împrumutŭ, cu procente dela **5½** în sus.

Cumperă și vinde efecte. Valute și devise cótate la bursele din Budapesta, Viena și Bucurescĭ după cursulŭ dilei, recomandândŭ mai alesŭ pentru plasărĭ de capitaliĭ diferitele efecte române, carĭ pe lângă cea mai mare asigurantă ofer unŭ produsŭ de peste 5%, și carĭ sĕ află totdeauna de vêndare la cassa institutului în Brașovŭ;

Efeptuesce sub cele mai ieftine condițiunĭ **plăți și încassărĭ** și eliberează **asemnate asupra tuturorŭ piețelorŭ**, mai ales din România;

Rescumperă fără nicĭ o detragere cupóne, le escomptéză naintea scadenței lorŭ și cumperă cu cele mai bune prețurĭ cupóne dela efecte române;

Ingrigesce în comisiune orĭ și ce transacțiă ajutată fiindŭ de legăturile ce le intreține cu firme de rangul primŭ în Budapesta, Viena și Bucurescĭ, de a putea servi clientelei sale în cetŭ mai eulant și folositorŭ modŭ;

Dă cu chiriă magazine și locurĭ de depou pe teritoriulŭ seu alăturea cu gara reg. ung. de stat și legatŭ cu acésta cu dóuă căli ferate, Strada Gărĭ Nro 45, și în fine

Face asigurărĭ asupra vieței omului, ca representanță a societățiĭ de asigurare „EQUITABLE" din New-York, după condițiunile avantagióse ale acestei societăți, în tóte combinațiunile.

Biroul: piață, tîrgulŭ botelorŭ Nr. 22, etagiulŭ I.

Óre de oficiu: ½8—½2, **óre de cassă:** 8—1. 41—*

Dintre tóte hărtiile pentru țigarete este recunoscută de cea mai bună hărtia de țigarete **veritabilă franțuzéscă**

„Le Gloria"

fabricațiunea d-lorŭ

JOSIFŬ BARDOU & FILS

în PERPIGNAN—PARIS.

60 medalii de aurŭ, 16 diplome de onóre marĭ, 20 diplome „Hors Concours".

„Le Gloria" este hărtia, care în finețĕ și bunătate întrece tóte celelalte hărtii de cigarete ce esistă.

„Le Gloria" este numai atuncĭ veritabilă, décă fiă-care cărticică pórtă firma IOSIFU BARDOU & FILS.

„Le Gloria" se efectuéză cu marginele netede séu crestate (perforate.)

„Le Gloria" se efectuéză și ca **tuburĭ** și adecă într'o calitate neîntrecută de fină.

„Le Gloria" este de căpĕtatŭ în **Brașovŭ** la tóte marchetăniile și băcăniile en-gros, precum și la fiă-care debitantŭ mai bunŭ de tutunŭ. 30.—53

Nr. **10804**—893.

PUBLICAȚIUNE.

Din incidentulŭ conducerei sulinarelorŭ pentru procurarrea apei din noulŭ apăductŭ în singuraticele case au obvenitŭ casurĭ, că s'au înființatŭ canalurĭ și s'au introdusŭ sulinare pentru scurgerea apei atâtŭ în canalurile subt-rane câtŭ și în acele deschise, fără ca sĕ se fi cerutŭ pentru acestŭ scopŭ dela autoritatea competentă mai întâiu permisiune.

În sensulŭ §-1 a ordinei orășenescĭ pentru clădirĭ precum și în sensulŭ §: lui 10 alŭ regulativului pentru introducerea apei în case, se provócă toțĭ aceia, carĭ 'șĭ au introdusŭ séu carĭ intenționéză de a introduce în canalurile subterane séu acele deschise, canalurĭ séu sulinare pentru scurgerea apei, ca sĕ arăte acésta séu verbalminte séu scripturistice referentului magistratualŭ în afacerĭ de clădirĭ, senatorului Alfred Schnell, strada porți Nr: 65, etagiulŭ II., prin care li se vorŭ da spre scii condițiunile, pe temeiulŭ cărora se permi ast felŭ de introducerĭ.

Toțĭ acei, carĭ omitŭ acéstă provoc nu numai că se vorŭ pedepsi conform §-lui 86 a susŭ citatei ordine de clăditŭ, se vorŭ constrînge totŭ-deodată și la c sarea ăstorŭ feliu de canalurĭ séu sulina introduse tără permisiune oficiósă.

In fine face acestŭ magistratŭ pe fi care atentŭ, cumcă după §-lŭ 10 alŭ am titului regulativŭ fiă- are conducere de introdusă deja în singuratice case, în de ce sĕ se dea acéstă spre folosire, se esamina de cătră autoritatea orășenéscă clădirĭ, pentru că mai întâiu de tóte sĕ delăturеze mancitățile eventualminte ob nite la canalurile de scurgere introduse înainte séu deodată cu conducerea apei case.

Brasovŭ, 29 Augustŭ 1893.

222 2—2 **Magistratulŭ orășenesc**

O frumósă odae mobilată e de inchiriatŭ.

Informatiunĭ se dau în Strada Catarineĭ Nr. 23. 3—3

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" à 5 cr. se potŭ cumpĕra în librăria **Nicolae Ciurcu**, și în tutungeira **I. Gross.**

Avis

Direcțiunea institutuluĭ de creditŭ și de economiĭ „ALBINA" in Sibiiu.

Escrie **concurs pentru furnisarea de** (circa 200 stân eni metricĭ) **lemne de focŭ** uscate.

Oferte se primesc în scrisŭ și verbalŭ în biroulŭ direcțiunei (strada Bayer Nr. 1) în órele antimeridiane **până la 20 Septembre a. c. st n.** avêndŭ oferenții a depune unŭ vadiu de 200 fl.

Totŭ aicĭ se potŭ vedé și condițiunile detailate.

Sibiiu, în 7 Sept. 1893.

224 1—1 **Direcțiunea.**

Marea Descoperire a Veaculuĭ

ELIXIRUL GODINEAU este singurul leac (*fără nicĭ o primejdie*) în contra **Neputinței.** Vindecarea anemicilor, a Sleiților, etc.

INTINERIREA ȘI PRELUNGIREA VIEȚEĬ

Administrația **ELIXIRULUI GODINEAU** la **PARIS, 7,** *r. Saint-Lazare.*

BROȘURĂ GRATUITĂ TRIMEASĂ FRANCO DUPĂ CEREREA

Se găsește **ELIXIRUL GODINEAU** *și la* **BUCUREȘTI,** *la* **Ilie ZAMFIRESCU,** *droghist; la* **JAȘĬ,** *la D.D.* **Frați KONYA,** *farmaciști.*

și la **TULCEA,** la **Dr. D. RAVBLICO,** farmacia la **„MINERVA."**

Neapărat de lipsă pentru fiăcare familiă este

Caféua-Malz a lui Kathreiner Kneipp

cu gustŭ de cafea bóne.

Acésta este avantagiosŭ că póte inlocui caféua amestecată cu cichorie oferândŭ o cafea **hrănitóre și gustósă, un escelent surogat la cafea.** De recomandat pentru femei, copii și bolnavi.

Păziți-ve de imitațiă.

Se află în totŭ locul. (30—53.) ½ **Kilo 25 cr.**

Vestite în tótă lumea sunt hârtiile de țigară

„LES DERNIÈRES CARTOUCHES și LOHENGRIN"

din Fabrica Braunstein Frères, Paris

65 Boulevard Exelman 65.

Firma **Braunstein Frères** vinde numai **produsele proprii,** din fabrica **lorŭ de hârtie** în **Gassicourt (S. & O.) în Francia.**

Produsele acestui stabilimentŭ măreță, întocmitŭ după principiile cele mai moderne suntŭ unŭ triumfŭ alŭ industriei de hârtie.

Unŭ depositŭ alŭ fabricei pentru vêndare de hârtie și tuburĭ de țigarete sĕ afli

în Wiena, I., Schottenring 25.

Hârtia nóstră **veritabilă franțusască** precumŭ și **tuburĭ** de **țigarete** fabricate din hârtie **„Les dernières cartouches",** la care pe fiă-care cartonŭ este firma **„BRAUNSTEIN FRÉRES"** se vinde în tóte marchetăniile, și în tóte traficele reg. ung. de tutun. 135,4—*

AVISŬ!

Prenumerațiunile la **Gazeta Transilvaniei** se potŭ face și rei ori și când dela 1-ma și 15 a fiă-cărei luni.

Domnii abonațĭ sĕ binevoiască a arăta în deosebĭ, când voie ca espedarea sĕ li-se facă după stilulŭ nou.

Domnii, ce se abonéză din nou, sĕ binevoiască a scrie adresa muritŭ și sĕ arate și posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Tran

Tipografia A. MUREȘIANU, rașovŭ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj